

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

**Hodnocení bonity žadatele o spotřebitelský úvěr
u zvolené nebankovní společnosti**

Bc. Tereza Palýová

© 2019 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Tereza Palýová

Podnikání a administrativa

Název práce

Hodnocení bonity žadatele o spotřebitelský úvěr u zvolené nebankovní společnosti

Název anglicky

Creditworthiness Assessment of the Applicant for Consumer Credit in the Non-banking Company

Cíle práce

Cílem diplomové práce je na základě celkové analýzy klienta zhodnotit jeho bonitu a doporučit další postup při konečném rozhodování o poskytnutí či neposkytnutí žádaného spotřebitelského úvěru.

Metodika

Literární rešerše bude zpracována metodou komparace a kompilace poznatků z literatury a ostatních citovaných zdrojů. Poznatky budou čerpány zejména z oblasti poskytování spotřebitelských úvěrů finančními institucemi v České republice.

Pro naplnění stanoveného cíle bude použita jednak popisná metoda pro vymezení úvěrového rizika u spotřebitelských úvěrů a dále pak vhodné analytické metody pro posouzení bonity žadatelů. Na základě výsledků zjištěných zpracovanou analýzou budou prostřednictvím metod komparace, dedukce a empirie, vyvozeny závěry a navrženo doporučení.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

bonita klienta, eliminace rizika, spotřebitelský úvěr, úrok, úvěr, úvěrové riziko

Doporučené zdroje informací

- DOHNAL, Jakub. 2011. Spotřebitelský úvěr. Praha : Leges, 2011. 978-80-87212-76-9.
- FINLAY, Steven. 2009. Consumer Credit Fundamentals. 2nd edition. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2009. 978-1349305674.
- KALABIS, Z. *Základy bankovníctví : bankovníctví obchody, služby, operace a rizika*. Brno: BizBooks, 2012. ISBN 978-80-265-0001-8.
- KANTNEROVÁ, L. *Základy bankovníctví : teorie a praxe*. V Praze: C.H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-595-4.
- PAVELKA, František, BARDOVÁ, Dagmar a OPLTOVÁ, Radka. 2008. Úvěrové obchody. Praha : Bankovní institut, 2008. 978-80-7265-140-5.
- REVENDA, Z. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha: Management Press, 2014. ISBN 978-80-7261-279-6.
- TEPLÝ, P. – ČERNOHORSKÝ, J. *Základy financí*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3.
- TEPLÝ, Petr a kol. 2013. Navigátor bezpečného úvěru. Praha : Karolinum, 2013. 9788024622873.
- VEDLICH, J F. – PRICE WATERHOUSE & CO. *Úvod do řízení úvěrového rizika*. Praha: Management Press, 1994. ISBN 80-85603-49-7.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Daniela Pfeiferová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 13. 11. 2018

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 21. 11. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 19. 03. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Hodnocení bonity žadatele o spotřebitelský úvěr u zvolené nebankovní společnosti" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. 3. 2019

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Daniele Pfeiferové, Ph.D. za její vedení, rady a veškerou pomoc při zpracování mé diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat Radkovi Štikovi a Kateřině Štichové, kteří mi ochotně pomohli se sběrem a poskytnutím podkladových dat, která dopomohla k vypracování mé diplomové práce. V neposlední řadě patří veliké poděkování mé rodině a přátelům za podporu po celou dobu studia.

Hodnocení bonity žadatele o spotřebitelský úvěr u zvolené nebankovní společnosti

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřena na hodnocení bonity několika vzorových žadatelů, kteří projeví zájem o poskytnutí neúčelového spotřebitelského úvěru u jedné nebankovní společnosti. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická východiska se věnují seznámení se základy o úvěrovém trhu, úvěrových obchodech s detailnějším zaměřením na spotřebitelské úvěry, a dále procesu hodnocení bonity spotřebitelů. V praktické části je vlastní úvěrovou analýzou, která vychází ze zákonných podmínek pro ověřování úvěruschopnosti fyzických osob, hodnoceno pět žadatelů o spotřebitelský úvěr. Výsledky a zhodnocení této analýzy jsou základem pro doporučení či nedoporučení navázání úvěrového vztahu s hodnocenými klienty nebo případné návrhy pro snížení úvěrového rizika u jednotlivých spotřebitelů.

Klíčová slova: bonita klienta, eliminace rizika, spotřebitel, spotřebitelský úvěr, trh spotřebitelského úvěru, úrok, úvěr, úvěrové obchody, úvěrové riziko

Creditworthiness Assessment of the Applicant for Consumer Credit in the Non-banking Company

Abstract

This diploma paper focuses on the evaluation of creditworthiness for several consumer credit applicants, who expressed their interest in obtaining non-purpose-built user consumer credit from a non-banking institution. The diploma thesis is divided into two parts: theoretical and practical. The theoretical part focuses on an introduction to the basics of the credit market, credit business with detailed focus on consumer credit, as well as the process of evaluation of consumer's creditworthiness. The second part deals with the analysis of the legal conditions for checking the credit eligibility of applicants. In this analysis, five credit applicants are evaluated. The results and findings of the analysis form a foundation for any recommendations, and establishing a credit relationship with the evaluated clients, or potential suggestions for decreasing any credit risks for individual consumers.

Keywords: client's creditworthiness, risk elimination, consumer, consumer credit, consumer credit market, interest, credit, credit business, credit risk

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika	11
3 Teoretická východiska	13
3.1 Peníze a úrok	13
3.1.1 Definice peněz	13
3.2 Úvěrový trh	14
3.3 Úvěrové obchody	14
3.3.1 Komerční úvěry	16
3.3.2 Spotřebitelské úvěry	20
3.3.3 Rizika bankovních obchodů.....	23
3.4 Spotřebitelský úvěr.....	25
3.4.1 Úroková sazba a RPSN.....	25
3.4.2 Spotřebitelský úvěr jiný než na bydlení.....	26
3.4.3 Spotřebitelský úvěr na bydlení	28
3.4.4 Vázaný spotřebitelský úvěr.....	29
3.5 Trh spotřebitelského úvěru.....	30
3.5.1 Subjekty trhu spotřebitelského úvěru	30
3.5.2 Vývoj trhu spotřebitelských úvěrů v ČR	33
3.6 Posouzení úvěruschopnosti žadatele	36
3.6.1 Scoring	36
3.6.2 Ověřování disponibilního příjmu žadatele.....	37
3.6.3 Zjištění osobní a majetkové situace žadatele	38
3.6.4 Ověřování úvěrových registrů a dalších databází	38
3.6.5 Zjištění vhodné zástavy a jejího ocenění	41
3.6.6 Ověřování účelu úvěru.....	42
4 Vlastní práce	43
4.1 Charakteristika společnosti	43
4.2 Produktové portfolio společnosti	44
4.2.1 Jednorázový spotřebitelský úvěr.....	44
4.2.2 Revolvingový úvěr.....	45
4.2.3 Splátkový prodej	45
4.2.4 Konsolidace stávajících úvěrů	46
4.3 Proces zpracování úvěrové žádosti ve společnosti ABC s.r.o.	46

4.4	Vlastní úvěrová analýza	47
4.4.1	Žadatel č. 1	48
4.4.2	Žadatel č. 2	51
4.4.3	Žadatel č. 3	55
4.4.4	Žadatel č. 4	59
4.4.5	Žadatel č. 5	62
5	Výsledky a diskuse	67
5.1	Zhodnocení žadatele č. 1	67
5.2	Zhodnocení žadatele č. 2	68
5.3	Zhodnocení žadatele č. 3	69
5.4	Zhodnocení žadatele č. 4	70
5.5	Zhodnocení žadatele č. 5	71
6	Závěr	73
7	Seznam použitých zdrojů	75
8	Přílohy	77

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj celkové zadluženosti domácností v ČR za posledních 10 let (v mil. Kč)	34
Graf 2: Objem spotřebitelských úvěrů v ČR za posledních 10 let dle sektoru (v mil. Kč) .	34
Graf 3: Vývoj úrokových sazeb spotřebitelských úvěrů za posledních 10 let (v %).....	35

Seznam tabulek

Tabulka 1: Skórovací karta žadatele č. 1	50
Tabulka 2: Výpočet scoringu žadatele č. 1	50
Tabulka 3: Příjmy a výdaje žadatele č. 1	51
Tabulka 4: Skórovací karta žadatele č. 2	53
Tabulka 5: Výpočet scoringu žadatele č. 2	53
Tabulka 6: Příjmy a výdaje žadatele č. 2	54
Tabulka 7: Skórovací karta žadatele č. 3 - dlužník	56
Tabulka 8: Skórovací karta žadatele č. 3 - spoludlužník	57
Tabulka 9: Výpočet scoringu žadatele č. 3 - dlužník	57
Tabulka 10: Výpočet scoringu žadatele č. 3 - spoludlužník	58
Tabulka 11: Příjmy a výdaje žadatelů č. 3	58
Tabulka 12: Skórovací karta žadatele č. 4	60
Tabulka 13: Výpočet scoringu žadatele č. 4	61
Tabulka 14: Příjmy a výdaje žadatele č. 4	62
Tabulka 15: Skórovací karta žadatele č. 5	64
Tabulka 16: Výpočet scoringu žadatele č. 5	64
Tabulka 17: Údaje pro výpočet příjmu z daňového přiznání fyzické osoby	65
Tabulka 18: Příjmy a výdaje žadatele č. 5	66

1 Úvod

V dnešní době mnoha možností se lidé stále častěji uchylují k financování svých potřeb pomocí čerpání úvěrových produktů ať už od bank nebo nebankovních finančních institucí. Každý, kdo o možnostech úvěrového financování začne uvažovat má mnoho variant výběru, kde si o úvěr zažádat a získat nejvýhodnější podmínky. Finanční instituce poskytující úvěrové služby soupeří o dobré klienty i o co nejlepší pozici na trhu, proto nabízejí nejrůznější produkty se snahou je takzvaně „ušít“ klientovi na míru a stále je zdokonalovat.

Každá společnost nabízející úvěrové služby se ale musí velmi dobře rozhodovat, komu své finanční prostředky poskytne. Velké množství lidí své finanční problémy řeší nepřiměřeným způsobem a snadno tak končí v situaci, kdy už nezvládají své závazky splácet. V případě poskytnutí financí nesprávnému člověku vznikají společností ztráty, které v mnoha případech nelze nijak získat zpět.

K rozhodování, jakým žadatelům finance poskytnout a jakým ne, slouží mnoho úvěrových analýz. Jednou z těch nejdůležitějších je hodnocení úvěruschopnosti klienta neboli jeho bonity. Správné zhodnocení bonity klienta výrazně snižuje úvěrové riziko. Právě toto riziko plyne z neschopnosti nebo neochoty klienta splácet své závazky. Pro úvěrové analýzy má každá finanční instituce své interní postupy, které ale vždy musejí vycházet ze zákonných pravidel pro zodpovědné úvěrování s ohledem na spotřebitele a nepřetěžování jeho finanční situace.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je na základě vlastní úvěrové analýzy potencionálních vzorových klientů zhodnotit jejich bonitu a doporučit či nedoporučit navázání úvěrového vztahu s hodnocenými žadateli o spotřebitelský úvěr.

2.2 Metodika

Diplomová práce se dělí na dvě části. V první části je zpracována literární rešerše, ve které byly využity metody komparace a kompilace poznatků z literatury a ostatních citovaných zdrojů. Informace a poznatky jsou čerpaný zejména z oblasti úvěrových obchodů a poskytování spotřebitelských úvěrů finančními institucemi v České republice.

Ve druhé části práce je pro naplnění stanoveného cíle využita vlastní úvěrová analýza vedoucí ke zhodnocení bonity jednotlivých žadatelů o spotřebitelský úvěr. Tato analýza vychází ze zákonných pravidel pro ověřování úvěruschopnosti žadatele, a proto se zabývá výpočtem scoringu žadatelů, hodnocením jejich příjmů a výdajů a hodnocením informací získaných z bankovního a nebankovního registru klientských informací a dalších veřejně dostupných databází, které shromažďují informace o spotřebitelích. Blíže je metodika popsána na straně 38 až 42 této diplomové práce.

Při výpočtu scoringu je využita metoda skórovacích karet jednotlivých žadatelů, kde je pomocí bodového rozmezí od 0 do 30 bodů hodnoceno 8 různých kritérií. Přiřazení jednotlivých bodů hodnotám kritérií je zcela na základě vlastního uvážení autorky práce. Veškeré informace byly poskytnuty přímo žadateli při sepisování žádosti o úvěr. Hodnocenými kritérii jsou věk, rodinný stav, počet vyživovaných dětí, typ bydlení, kategorie zaměstnání, nejvyšší dosažené vzdělání, skóre v bankovním a nebankovním registru klientských informací a místo trvalého pobytu, které je omezeno na kraj. Každé kritérium má přiřazenou svou vlastní váhu důležitosti pro hodnocení celkového scoringu žadatele. Udané váhy významnosti jednotlivých kritérií pro výpočet scoringu jsou také nastavovány dle vlastního názoru autorky práce. Násobením bodového hodnocení

jednotlivých kritérií a jejich váhy důležitosti jsou získány výsledné hodnoty daných kritérií. Celkový scoring klienta je poté součtem těchto jednotlivých hodnot. Minimální scoringová hranice je 29,5 bodů a maximální scoringová hodnota je 222,5 bodů. Celkový scoring je rozdělen do tří kategorií – do 90 bodů je žadatel zamítán, od 91 bodů do 125 bodů je možnost žadateli nabídnout přidání spoludlužníka, který by snížil úvěrové riziko a převzal povinnosti dlužníka v případě problémů se splácením, nad 126 bodů je žadateli možné úvěr akceptovat po pozitivním posouzení i ostatních informací.

Na základě výsledků zjištěných zpracovanou analýzou jsou prostřednictvím metod komparace, dedukce a empirie vyvozeny závěry a navrženo doporučení či nedoporučení navázání úvěrového vztahu s hodnocenými žadateli.

3 Teoretická východiska

3.1 Peníze a úrok

Peníze vládnu světu. Věta, kterou zná jistě každý člověk. Peníze ovlivňují život každého z nás ať se to někomu líbí nebo ne. Každý člověk se základy racionálního myšlení před koupí nějakého spotřebního zboží zvažuje svou aktuální finanční situaci na základě porovnání množství peněz, které aktuálně má, případně bude mít k dispozici v blízké budoucnosti, a ceny zboží, které si plánuje pořídit. Pokud se jedná o výrazně vyšší výdaj, než jaký si člověk může ve své situaci dovolit, myšlenky se stácejí k možnosti financování spotřebního zboží vypůjčenými penězi či nákupem na splátky přímo u prodejce (Revenda, 2012).

Vztah dvou ekonomických subjektů, ve kterém si jeden z nich půjčuje finance, které sám nemá k dispozici, a druhý naopak poskytuje vlastní volné finanční prostředky, nazýváme poskytnutím úvěru. Subjekt nabízející své prostředky je označován názvem věřitel, příjemce poskytnutých prostředků naopak nazýváme dlužníkem. Zapůjčená částka se označuje pojmem jistina a musí být splacena v určité dohodnuté lhůtě splatnosti. Úrokem pak rozumíme určitou prémii, kterou věřitel získá vypůjčením svých financí dlužníkovi (Revenda, 2012).

3.1.1 Definice peněz

Teoretická definice peněz

„Za peníze v tom nejjobecnějším vymezení lze teoreticky považovat jakékoliv aktivum, které je všeobecně přijímáno při placení za zboží a služby nebo při úhradách dluhů (Revenda, 2012).“

Tato definice obsahuje podstatnou informaci o všeobecnosti peněz. Tedy o tom, že aktivum, kterým má být provedena úhrada, přijme jakýkoliv subjekt společnosti bez výjimek. V případech, kdy tato skutečnost neplatí, jedná se pouze o náhražky peněz, které jsou často časově velmi omezené. Podstata peněz je tedy závislá na dalších dvou

skutečnostech, které nejsou obsahem výše uvedené definice. Jedná se o důvěryhodnost peněz a jejich kupní sílu (Revenda, 2012).

Důvěryhodnost peněz je velmi důležitou podmínkou pro jejich veškeré přijímání. Pokud subjekty nebudou věřit, že peníze, které přijímají, mohou dále využít k nákupu zboží a služeb či na úhradu jejich dluhů, dojde k narušení jejich důvěryhodnosti, a tím i dalším problémům při oběhu peněz jako například upřednostňování naturální směny nebo přijímání zahraničních měn. Kupní síla peněz vyjadřuje množství zboží a služeb, které lze za peníze získat při aktuálních cenách (Revenda, 2012).

3.2 Úvěrový trh

Část finančního trhu, kde se sjednávají úvěrové obchody mezi bankami a nebankovním sektorem se nazývá úvěrový trh. Dominantní úlohu na této části trhu sehrávají komerční banky, které přijímají různé formy vkladů od svých klientů na jedné straně a poskytují na vlastní účet různé druhy úvěrů na straně druhé. Obchody na úvěrovém trhu jsou řízeny obecně platnými právními normami pro obchodní vztahy, které jsou však smluvně upravovány mezi příslušnými subjekty. Jednotlivé úvěrové smlouvy mají velmi individuální charakter, a proto je sekundární obchodovatelnost, a tedy i likvidita těchto instrumentů, výrazně nižší než instrumentů na kapitálovém trhu (Revenda, 2012).

3.3 Úvěrové obchody

„Úvěr je možné definovat jako časově omezené, úplatné zapůjčení peněz k volnému nebo smluvně vázanému použití (Kalabis, 2012).“

Nejvýznamnější částí aktivních bankovních obchodů jsou obchody úvěrové. Poskytování úvěrů je však velmi rizikovým obchodem pro každou finanční instituci. Nikdy není možné dopředu jistě vědět, zda nám obchod přinese zisk nebo ztrátu. Čím rizikovější obchod instituce realizuje, tím vyššího zisku může dosáhnout, zároveň však vykazuje vyšší riziko ztráty. Úvěry lze dělit dle několika typů (Kalabis, 2012).

V základu můžeme úvěry dělit na:

- **Úvěry zbožové** – poskytují se ve zboží a poskytují je převážně obchodníci a výrobci. V této kategorii nalezneme například obchodní úvěr či prodej zboží na splátky (Kalabis, 2012).
- **Úvěry peněžní** – poskytují se v penězích v hotovostní či bezhotovostní formě. Není však důležité, v čem jsou tyto úvěry spláceny (Kalabis, 2012).

Dále je možné úvěry dělit:

- **Podle subjektu** – závisí na skutečnosti, kdo úvěr poskytuje nebo přijímá. Jedná se pak o úvěry například mezibankovní, mezistátní, obecní atd. (Kalabis, 2012).
- **Podle objektu** – dělení na základě účelovosti úvěru. K neúčelovým úvěrům patří spotřebitelský úvěr, kreditní karta, kontokorentní úvěr nebo americká hypotéka. Účelové úvěry jsou naopak poskytovány pro konkrétní účel a k této kategorii řadíme například hypoteční úvěry, většinu podnikatelských úvěrů, nákupy na splátky, konsolidace úvěrů atd (Kalabis, 2012).
- **Podle zajištění** – zajištění úvěrů může být věcné či osobní. Mezi věcné zajištění patří například jištění domem, pozemkem, cennými papíry aj., osobní zajištění znamená například ručení třetí osobou. Druhou kategorií jsou úvěry nezajištěné, které žádné speciální záruky nevyžadují (Kalabis, 2012).
- **Podle doby splatnosti** – krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. Mezi krátkodobé úvěry jsou řazeny úvěry s dobou splatnosti menší než 1 rok, střednědobé úvěry jsou typické splatností vyšší než 1 rok, ale maximálně do 5 let, a dlouhodobé úvěry jsou všechny úvěry splatné za déle než 5 let (Kalabis, 2012).
- **Podle měny** – poskytnuté úvěry mohou být korunové nebo cizoměnové (Kalabis, 2012).

3.3.1 Komerční úvěry

➤ Provozní úvěry

Pomocí provozních úvěrů podniky financují běžný provoz, nákup, výrobu nebo prodej svých výrobků. Většina provozních úvěrů je poskytována jako úvěr krátkodobý vzhledem k výrobnímu cyklu podniku. Pokud je výrobní cyklus delší než rok, nabývá provozní úvěr i charakteru střednědobého úvěru (Pavelka, Bardová & Opltová, 2001).

Provozní úvěry můžeme dělit podle dalších hledisek mimo zmíněného časového hlediska. Jedná se například o dělení z hlediska metody poskytování na úvěry případové (jednorázové), které bývají posuzovány na základě jednotlivých žádostí individuálně nebo úvěry kontinuální (průběžné), které jsou čerpány průběžně podle dlužníkových potřeb a spláceny dle jeho možností. Dále dle účelu poskytování na účelové a neúčelové, a také dle způsobu krytí na zajištěné (konkrétní zajišťovací hodnotou), kryté (obecně zajištěné kvalitou hospodaření dlužníka) a nekryté (Pavelka, Bardová & Opltová, 2001).

- Úvěr na zásoby – využíván na financování nákupu výrobních zásob, surovin a energie určených ke spotřebě ve výrobě nebo při poskytování služeb, nákladů vložených do nedokončené výroby a zásob vlastních hotových výrobků po dobu před jejich prodejem. Tyto úvěry jsou specifické svým zajištěním, které spočívá v situaci, kdy zásoby zůstávají v podniku, a proto má banka k jejich kontrole obtížný přístup a musí provádět kontroly stavu zásob přímo v prostorech klienta (Kalabis, 2012).
- Úvěr na náklady – využíván k uhrazení nákladů, které jsou důsledkem sezónních změn například v cenách surovin či energií (Kalabis, 2012).
- Úvěr na pohledávky – úvěr na pohledávky za již prodané zboží nebo služby. V případě, že nejsou tyto pohledávky uhrazeny, jedná se o úvěr na pohledávky po lhůtě splatnosti, které jsou velmi rizikové a patří do skupiny úvěrových výpomocí. Bývají zajištěny tzv. cesí neboli postoupením pohledávky bance. Tímto dojde k situaci, kdy úvěr nesplácí přímo dlužník, ale tzv. poddlužník (vedlejší dlužník), což je osoba, která má splácet původní pohledávku. Cese

mohou být otevřené, kdy dlužník tuto skutečnost oznamuje svým odběratelům, kteří následně musí hradit přímo úvěrující obchodní bance, nebo skryté, kdy je postoupení pohledávky oznámeno odběratelům až v případě, kdy hlavní dlužník není schopen svůj úvěr poskytnutý bankou splatit (Kalabis, 2012).

- Směnečné úvěry – jejich návratnost je zajišťována výhradně směnkou. Tyto úvěry jsou poskytovány dvěma základními způsoby – jako eskontní úvěr nebo úvěr akceptační. V případě eskontního úvěru banka odkupuje směnku od jejího majitele, a tak majitel může získat hotové peníze před dobou splatnosti, zatímco směnku následně banka v době její splatnosti předloží k proplacení ne původnímu majiteli, který bance směnku postoupil, ale jejímu výstavci (v případě směnky vlastní) nebo směnečníkovi (v případě směnky cizí). Eskontní úvěr má ještě svou specifickou variantu a tou je úvěr reeskontní. Jde v podstatě o úvěr eskontní, který ale komerční banka, která již směnku eskontovala, postoupí dalším eskontem (neboli reeskontem) centrální emisní bance. Akceptační úvěry jsou vázány v podstatě jen se směnkami cizími. Banka je ochotna převzít roli směnečníka, který je ochoten zaplatit majiteli cizí směnky stanovenou cenu, aniž by měl výstavce směnky u akceptující banky složený odpovídající obnos peněz, ze kterého by bylo možné dlužnou částku uhradit. Základním rozdílem mezi eskontním a akceptačním úvěrem je tedy fakt, že banka v případě eskontního úvěru poskytuje úvěr majiteli směnky neboli směnečnému věřiteli, zatímco u akceptačního úvěru poskytuje finance výstavci směnky nebo vedlejšímu dlužníkovi (Pavelka, Bardová & Opltová, 2001).
- Lombardní úvěry – nejčastěji poskytovány na základě zástavy cenných papírů. Dlužník může využít v situaci, kdy potřebuje hotové peníze, ale zároveň se nechce zbavovat hodnot do kterých dříve své peněžní prostředky vložil. Nechce tedy například cenné papíry přímo prodávat. Poskytují se pouze do určité výše hodnoty zastavených cenných papírů. Především z důvodu neustále se měnících cen cenných papírů. Lombardní úvěry jsou také základem pro repo úvěry, kdy si majitel cenných papírů finance půjčí na základě jejich

prodeje, ale s příslibem, že je po určité době odkoupí zpět (Pavelka, Bardová & Opltová, 2001).

➤ Investiční úvěry

Investiční úvěry jsou samostatnou skupinou komerčních úvěrů poskytovaných bankami. Jedná se o úvěry poskytnuté k financování nákupu investičního majetku. Investiční majetek se typicky nespotřebuje v průběhu jednoho výrobního cyklu, ale naopak je využíván v mnoha po sobě jdoucích cyklech. Z tohoto důvodu se vložené finance vracejí postupně. Investice můžeme dělit do tří skupin na investice kapitálové, tedy do hmotného investičního majetku, dále investice nehmotné, například do know-how, a investice finanční, do cenných papírů majetkového nebo dluhového charakteru (Pavelka, Bardová & Opltová, 2001), (Kalabis, 2012).

- Klasické investiční úvěry – největší skupina investičních úvěrů. Využívají se pro financování výstavby či pořízení investičních celků, konkrétně například na nákup pozemků, stavbu inženýrských sítí nebo budov či nákup strojů a zařízení. Z pohledu banky jsou postupy k poskytování úvěrů děleny dle účelu úvěru. V případě úvěru na nákup je poskytován jednorázově a je nejčastěji zajištěn předmětem nákupu. Pokud se jedná o úvěr na rekonstrukci, modernizaci nebo výstavbu, je často poskytován postupně, a také se řeší například spoluúčast klienta na investici (Kalabis, 2012).
- Úvěry konsorciální a syndikátní – jsou využívány v situaci, kdy požadavek klienta na investiční úvěr je objemově velmi vysoký. Pro tyto účely je vytvořeno konsorcium a syndikát obchodních bank. Obchodní banky, které jsou součástí konsorcia nebo syndikátu poskytují určité množství finančních prostředků při poskytování tohoto druhu úvěru. Objemy poskytnutých financí jsou děleny buď paritně (rovnoměrně) nebo relativně (různé množství dle zájmu nebo možností jednotlivých bank) (Kalabis, 2012).

- Hypoteční úvěry – specifická skupina investičních úvěrů. Je pro ně typické zajištění zástavním právem k nemovitosti a financování zdroji získaných formou hypotečních zástavních listů. Dělí se na hypoteční úvěry na bydlení a hypoteční úvěry na podnikání. Jsou charakteristické dlouhou dobou splatnosti v rámci desítek let a pro jejich získání jsou podmínky upravovány zvláštním zákonem. Specifickým druhem hypotéky je takzvaná americká hypotéka. Jedná se o úvěr pro vlastníky nemovitosti, kteří bance poskytnou uvedenou nemovitost jako zástavu, avšak poskytnuté finance nemusejí být využity na nákup nemovitosti jako u hypotéky klasické, ale na jakékoliv zboží či službu. Americké hypotéky mají výhodu v nižším úroku a delší době splácení než u jiných úvěrů jistěných nemovitostí nebo klasického spotřebitelského úvěru. Nevýhodou těchto hypoték je riziko ztráty zastavené nemovitosti v případě nesplácení a relativně vysoké poplatky spojené s poskytnutím a správou úvěru (Kalabis, 2012).
- Úvěry obcím – určené k investicím do obecní infrastruktury. Mají dlouhodobý charakter a jsou zajišťovány převážně budoucími obecními příjmy. Ve většině případů není požadováno zajištění získaným investičním majetkem vzhledem k jeho špatné realizovatelnosti. Pro banku poskytující úvěr obci není tak důležitý účel pro který je úvěr vyžadován, ale posouzení platební schopnosti obce, protože finanční hospodaření obce je řízeno rozpočtem. Obecní rozpočty jsou vázány se státní správou a státním rozpočtem, což je pro úvěrující banky bezpečné. Proto v případě poskytování úvěrů obcím bývají banky méně opatrné (Pavelka, Bardová & Opltová, 2001).
- Úvěry rozvojové – ke státnímu zajištění péče o celkové komplexní podmínky trvale udržitelného rozvoje realizované rozvojovými programy. Jsou specifické velkou náročností na objem prostředků, velkou dlouhodobostí a nepřímou a zprostředkovanou návratností prostředků většinou až přes hospodářské výsledky subjektů. Poskytují je převážně specializované subjekty jako jsou rozvojové nebo investiční banky, které jsou podporovány státem nebo specializovanými nestátními mezinárodními a národními organizacemi (Pavelka, Bardová & Opltová, 2001).

➤ **Tollingové financování**

Speciální druh financování, které je zaměřeno na pomoc financování podnikům. Jeho princip spočívá v tom, že banka neposkytne úvěr přímo podniku, který finance potřebuje, ale jinému subjektu, tzv. tollingové společnosti. Tato společnost je pak povinna úvěr splácet dle dohodnutých podmínek s bankou. Tollingové financování je dobrou možností pro řadu podniků, které na jiné druhy úvěrů z nějakého důvodu nedosáhnou. Základem pro tollingové financování je však předpoklad, že podnik je konkurenceschopný ve svém odvětví (Kalabis, 2012).

Tento druh financování probíhá tak, že tollingová společnost, která přijala úvěr, z těchto financí nakupuje materiál a hradí spotřebu energie nezbytnou k podnikatelské činnosti společnosti, pro kterou finance přijala. Podnik poté za určitou provizi dodává tollingové společnosti své výrobky (služby), které jsou následně dále prodávány tollingovou společností na svůj vlastní účet. Tímto způsobem však může být financována pouze výroba konkrétního produktu nebo určitý projekt (Kalabis, 2012).

3.3.2 **Spotřebitelské úvěry**

Jedná se o úvěry poskytované fyzickým osobám, tedy spotřebitelům, na libovolné (nepodnikatelské) účely. Spotřebitelské úvěry jsou typické vyššími úrokovými sazbami, plynoucími z většího rizika, které je s tímto druhem úvěru spojeno (Revenda, 2012).

➤ **Kontokorentní úvěr**

Doplňková služba nabízená bankami k běžným účtům známá pod názvem kontokorent nebo povolené přečerpání. Pokud má klient sjednaný ke svému běžnému účtu kontokorent znamená to, že může čerpat finance ze svého účtu až do minusových položek, a tím čerpat úvěr od banky. Nejčastěji je využíván v případě nečekaných výdajů, kdy klient na svém účtu nemá dostatek vlastních finančních prostředků. Kontokorentní úvěr má předem stanovený úvěrový rámec, který klient nesmí překročit. Vzhledem k tomu, že se jedná o krátkodobý a neúčelový úvěr, jsou úrokové sazby vyšší a spojené také s poplatky za zřízení a vedení kontokorentu. Sjednaný úrok je klientem hrazen za každý den, kdy je běžný účet přečerpáný. Splácení přečerpání je automaticky prováděno

s každou příchozí platbou na běžný účet, a proto není pevně stanovena minimální částka, kterou je nutno měsíčně uhradit. V případě, že je přečerpání plně uhrazeno a účet se opět nachází v plusových položkách, je možné kontokorent opět čerpat. Pokud není povolené přečerpání uhrazeno ve sjednaném termínu nebo dojde k vyššímu přečerpání, než je stanovený rámec, účtují si banky relativně vysoké sankční poplatky. V současnosti většina bank vyžaduje uhrazení celého kontokorentu minimálně jednou za rok (Ušetřeno.cz, 2019).

➤ **Revolvingový úvěr**

Druh úvěru fungující podobně jako kontokorentní úvěr. Jedná se o úvěr, který je automaticky obnovován. Revolvingový úvěr je však samostatný finanční produkt, který je účelový a není navázán na konkrétní běžný účet jako je tomu u kontokorentu. Mívá vyšší úrokovou sazbu a řádné splácení dlužné částky umožňuje opětovné čerpání disponibilních prostředků až do výše sjednaného úvěrového rámce. Získaná finanční rezerva může být čerpána v plné výši nebo pouze částečně dle přání a potřeb klienta. Revolvingový úvěr nejčastěji slouží jako krátkodobý úvěr, kterým lze získat prostředky na překlenutí určitého období, kdy spotřebitel nemá dostatečné finance na uhrazení svých potřeb. Je oblíbený k využívání například podnikateli a menšími firmami k nákupu zásob či vyrovnání období mezi fakturací a splatností pohledávek. Čím dál častěji je ale tento typ úvěru využíván i k běžným spotřebitelským nákupům a jako finanční rezerva, především z toho důvodu, že pokud je úvěrový rámec nečerpaný, spotřebitel nemusí hradit žádné splátky ani poplatky, zatímco má jistotu, že v případě potřeby „má kam okamžitě sáhnout“. K revolvingovým úvěrům je často také nabízena kreditní karta, díky které je čerpání financí snazší a rovněž s ní lze platit přímo u obchodníků nebo vybírat hotovost z bankomatu (Ušetřeno.cz, 2019).

➤ **Úvěr z kreditní karty**

Typ úvěru, kdy banka vydá kartu s určitým úvěrovým rámcem, který klient může čerpat kdykoliv a kdekoliv. Je určen především pro bezhotovostní platby, ale lze z něj také vybírat z bankomatu jako u klasických karet k běžnému účtu. Úvěrový rámec na kreditní kartě je v revolvingové formě. Klient tedy může být zadlužen v podstatě neustále. Jedinou podmínkou je pravidelná, alespoň minimální, měsíční splátka dle dohodnutých podmínek mezi poskytovatelem a klientem. Kreditní karty mají z pravidla dány velmi vysoké

úrokové sazby, nicméně většinou je na nich také poskytnuto tzv. bezúročné období. Bezúročným obdobím se rozumí doba, po kterou klient může vyčerpanou částku splatit bez jakéhokoliv úroku. Nejčastěji bývá toto období až do 45 dnů od čerpání, některé instituce však poskytují bezúročné období až do 60 dnů (Kalabis, 2012).

➤ **Úvěry konsolidační**

Konsolidace úvěrů je speciálním druhem úvěru, který má klientovi pomoci zlepšit aktuální úvěrovou situaci. Finanční instituce, která poskytuje konsolidaci úvěrů, na sebe převezme závazky z původních úvěrů, které byly jednoho konkrétního klienta a odsouhlasené finance použije k jejich zaplacení. K hlavním výhodám konsolidace patří zjednodušení administrativy spojené s více úvěry, kdy každý úvěr má jiný termín splatnosti, jinou výši splátky a obecně jiné podmínky. Dále také snížení nákladů například za poplatky vedení úvěru v bankách nebo nákladů spojených se splácením úvěrů a v neposlední řadě snížení splátek úvěrů, čehož je dosaženo buď poskytnutím lepší úrokové sazby nebo prodloužením doby splácení (Kalabis, 2012).

Můžeme mluvit v podstatě o třech metodách konsolidace. Jedná se buď o restrukturalizaci dříve poskytnutých úvěrů, odkup dříve poskytnutých úvěrů jinou organizací nebo sekuritizaci dříve poskytnutých úvěrů.

Restrukturalizace dříve poskytnutých úvěrů většinou znamená změnu krátkodobých či střednědobých úvěrů na úvěry dlouhodobé, případně u dlouhodobých úvěrů další prodloužení doby splácení pokud je to možné. Odkup dříve poskytnutých úvěrů je operace, kdy určitá finanční instituce odkoupí veškeré úvěry (nebo alespoň jejich část) a takzvaně je sloučí v jeden. Tato operace by měla být provázena snížením úrokové sazby nebo prodloužením doby splácení, aby klient pocítil snížení úvěrové zátěži jeho rozpočtu. Sekuritizací dříve poskytnutých úvěrů se rozumí přeměna úvěrových pohledávek na akciový kapitál dlužníka. Provádí se pouze u dlužníků v podobě akciových společností, kdy konsolidující instituce získá akcie společnosti, a tím i podíl na majetku společnosti a možnost ji částečně ovládat (Pavelka, Bardová & Opltová, 2001).

➤ Mikroúvěry

Jedná se o krátkodobé úvěry nízkých částek. V České republice nejčastěji v rámci pár tisíců korun, ale s vysokou úrokovou sazbou a splatností většinou do jednoho měsíce. Mikroúvěry v Česku poskytují společnosti jako Kamali, Zaplo, Ferattum, apod. Tento druh úvěru vznikl v rozvojových zemích, kde měly dopomoci chudým lidem k začátkům a rozvoji jejich podnikání a vydělávání na živobytí (Banky.cz, 2018).

3.3.3 Rizika bankovních obchodů

V každém oboru podnikatelské činnosti je možné nalézt určitá rizika, která mohou podnik nepříjemně ovlivnit. Stejně tak jsou i bankovní obchody spjaty s určitými riziky, kterým je důležité co nejdříve předcházet, nebo se o to alespoň snažit. Správná identifikace a řízení těchto rizik je jednou ze základních podmínek pro efektivitu a stabilitu banky. Mezi nejdůležitější rizika bankovních obchodů se řadí riziko úvěrové, úrokové, měnové, likviditní a kapitálové (Revenda, 2012), (Pavelka, Bardová & Opltová, 2001).

Úvěrové riziko

Spočívá v nesplnění sjednaných podmínek finančních transakcí ze strany dlužníka, který z důvodu neschopnosti či nevěle nesplácí své závazky vůči poskytovateli financí. Z pohledu úvěrového rizika je důležité rozlišovat jeho dvě různé složky. V první řadě se jedná o pravděpodobnost defaultu, kde default je situace, ve které vzniká poskytovateli ztráta. V druhé řadě je to expozice v riziku, která vyjadřuje, jak vysoká ztráta v případě neplnění podmínek poskytovateli vznikne. Úvěrovému riziku se každý poskytovatel snaží vyhnout obezřetnými bankovními postupy, a to zejména jakými metodami hodnotí úvěrovatelnost žadatele, kvalitou úvěrových smluv a obchodních podmínek, pravidly a podmínkami čerpání úvěrů, pravidly tvorby rezerv a opávek k problémovým úvěrům a nástroji zajišťujícími riziko (Revenda, 2012), (Pavelka, Bardová & Opltová, 2001).

Úrokové riziko

Plyne z negativního dopadu změn mezi aktivními a pasivními úroky na zisk poskytovatele. Úroky aktivních a pasivních položek by měly být přibližně stejně citlivé na změny tržních úrokových sazeb, aby nedocházelo k výraznějším výkyvům. V případě, kdy má banka více

aktiv citlivých na změny to znamená, že při poklesu tržních úrokových sazeb se sníží úrokové výnosy aktiv ve větším objemu, než se sníží úrokové náklady pasiv, a tím klesají čisté úrokové výnosy (Revenda, 2012).

Měnové riziko

Riziko spojené s využíváním cizí měny. Je úzce spojeno s rizikem úrokovým, ale také likviditním, vzhledem k tomu, že je závislé na změnách tržních měnových kurzů. Vzniká v situaci, kdy struktura devizových aktiv a pasiv společnosti není dostatečně vyvážená (Waterhouse, 1996). Měnové riziko lze plně přenést na dlužníka, a to minimálně dvěma možnými způsoby. Buď se poskytovatel s dlužníkem již ve smlouvě dohodne o tom, že úvěr bude splácen dle aktuálního kurzu v době každé jednotlivé splátky, anebo dojde k dohodě, že úvěr bude splácen ve stejné měně, ve které byl poskytnut (Pavelka, Bardová & Opltová, 2001).

Likviditní riziko

V případě, že se banka nechce dostat do problémů, musí být dostatečně likvidní. Likviditou se rozumí schopnost banky v každém okamžiku dostát svým závazkům. Především být schopna kdykoliv vyplatit splatné vklady klientů. K tomu, aby si banka zajistila dostatečnou likviditu, musí mít k dispozici dostatek pohotových zdrojů likvidity, což jsou především aktiva, která zajišťují dostatek likvidních prostředků, z nichž je možné okamžité získání peněz, a také pasiva, pomocí nichž může banka okamžitě získat likvidní prostředky, pokud to bude potřeba (např. předem dohodnuté úvěrové možnosti s jinými bankami) (Revenda, 2012).

Kapitálové riziko

Vzniká v situaci, kdy závazky v tržním vyjádření jsou vyšší než tržní hodnota všech aktiv. V tomto případě se banka stává nesolventní neboť nezvládá pokrýt své ztráty z vlastního kapitálu. Čím vyšší je vlastní kapitál, tím nižší je kapitálové riziko, avšak zvyšování vlastního kapitálu naopak snižuje rentabilitu vlastního kapitálu pro akcionáře (Revenda, 2012).

3.4 Spotřebitelský úvěr

„Spotřebitelský úvěr v obecném pojetí je odložená platba, peněžitá zápůjčka, úvěr nebo obdobná finanční služba poskytovaná spotřebiteli nebo zprostředkovaná spotřebiteli (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017).“

Poskytování spotřebitelského úvěru je proces, kdy poskytovatel nabídne sjednání úvěru, předloží návrh na sjednání úvěru, provede přípravné práce směřující ke sjednání úvěru, sjedná úvěr a vykoná práva a splní povinnosti ze smlouvy o spotřebitelském úvěru. Všechny tyto aktivity dělá vlastním jménem a na vlastní účet (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017).

Zprostředkováním spotřebitelského úvěru se rozumí situace, kdy jsou veškeré kroky zmíněné výše u poskytování spotřebitelského úvěru, vykonávány třetí osobou, ale jménem a na účet poskytovatele nebo jménem a na účet spotřebitele. Výkon práv a plnění povinností ze smlouvy o zprostředkování úvěru je osobou, která tuto smlouvu se spotřebitelem uzavřela (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017).

Spotřebitelský úvěr jako finanční produkt lze dělit na tři druhy:

- Jiný než na bydlení
- Na bydlení
- Vázaný spotřebitelský úvěr

V jakémkoliv případě, kdy není úvěr identifikován jako spotřebitelský úvěr na bydlení, jedná se o spotřebitelský úvěr jiný než na bydlení (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017).

3.4.1 Úroková sazba a RPSN

Velikost úroku, který věřitel získá při zapůjčení vlastních finančních prostředků, se vyjadřuje nejčastěji úrokovou sazbou. Úroková sazba je procentní vyjádření zvýšení původní jistiny a uvádí se za určité období. Výpočet úrokové sazby je definován vztahem $IR = R/F_0$, kdy R je úrok a F_0 je původní hodnota jistiny.

Úrokovou sazbu dělíme dle doby, na kterou byla stanovena. Nejčastěji využívanou je roční úroková sazba označována zkratkou **p.a.** (per annum). Dále se můžeme setkat se sazbou stanovenou na půl roku **p.s.** (per semestre), na čtvrt roku **p.q.** (per quartale) a na měsíc **p.m.** (per mensem) (Revenda, 2012).

Pod zkratkou RPSN se rozumí roční procentní sazba nákladů, která zahrnuje celkové náklady úvěru vyjádřené v procentech. Do nákladů patří veškeré nezbytně související náklady na poskytnutím úvěru a jedná se především o úroky, měsíční i jednorázové poplatky, náklady na ocenění nemovitosti (u spotřebitelských úvěrů na bydlení), poplatky ze vedení běžného účtu, ze kterého je úvěr splácen, náklady na pojištění schopnosti splácet (pouze pokud je sjednání pojištění povinné), náklady na zápis zástavního práva do katastru nemovitostí a náklady na další doplňkové služby, jestliže je jejich uzavření povinné pro poskytnutí spotřebitelského úvěru. RPSN je povinná součástí každé smlouvy o spotřebitelském úvěru a musí být uvedena i v předmluvních informacích (Červenka, Ircinová & Škvára, 2017).

3.4.2 Spotřebitelský úvěr jiný než na bydlení

Úvěrové obchody jsou základní funkcí především bankovního sektoru. Nicméně již dlouhou dobu spotřebitelské úvěry poskytuje i řada nebankovních subjektů. Proto můžeme spotřebitelské úvěry jiné než na bydlení dělit na bankovní a nebankovní. Bankovní spotřebitelské úvěry jsou poskytovány bankami a družstevními záložnami. V případě, že má spotřebitel zájem o bankovní produkt, musí počítat s tím, že jsou zde ve většině případů kladeny vyšší nároky na bonitu žadatele, ale bývají výhodnější než u nebankovních společností. Na druhé straně u nebankovních společností má spotřebitel často vyšší šanci na získání úvěru, avšak za vyšší úrokové sazby, kterými si společnosti jistí vyšší rizikovost sjednaného obchodu (Červenka, Ircinová & Škvára, 2017). Tak zní obecné pojetí rozdílu mezi bankovním a nebankovním sektorem. V dnešní době však již toto tvrzení nemusí být vždy pravdivé. Na trhu spotřebitelských úvěrů se v některých případech dá sjednat výhodnější úvěr u nebankovní společnosti než u banky.

Spotřebitelské úvěry jiné než na bydlení je možné dále dělit dle účelovosti požadovaného úvěru. Úvěr může být poskytnut buď bez bližšího určení k čemu budou finance využity, nebo pro financování konkrétního produktu či služby. Z tohoto hlediska se jedná o dělení na úvěry účelové a neúčelové. Neúčelové úvěry bývají ve většině případů zatěžovány vyššími úrokovými sazbami, protože poskytovatel nemá dostatečný přehled o využití poskytnutých financí spotřebitelem. Většina spotřebitelských úvěrů jiných než na bydlení je poskytována formou neúčelových úvěrů, kdy klient nemusí žádným způsobem dokladovat na jaký účel byly prostředky využity a může je využít na cokoliv. V případě účelových spotřebitelských úvěrů je nutné dodržet účel pro který jsou finance poskytovány, a který je pevně stanoven. Hlavními účely spotřebitelských úvěrů jiných než na bydlení bývá nákup automobilu, nábytku či vybavení domácnosti, určitého druhu zboží pro osobní spotřebu či financování konkrétních služeb jako například rekreačních pobytů či jazykových kurzů (Červenka, Ircinová & Škvára, 2017).

Spotřebitelské úvěry tohoto typu mohou být poskytovány buď jednorázově, nebo ve formě revolvingového čerpání. Jednorázový úvěr je vyplacen v celé částce a najednou, zároveň po splacení kompletního závazku úvěrový vztah končí. V případě úvěru poskytnutého formou revolvingu je spotřebiteli poskytnut určitý předem dohodnutý úvěrový rámec, který může kdykoliv a v jakékoliv částce čerpat (maximálně do výše úvěrového rámce). V případě pravidelného splácení alespoň minimální stanovené splátky pak může spotřebitel finance z úvěrového rámce čerpat opakovaně. Pro ukončení úvěrového vztahu je nutno celý úvěrový rámec uhradit a písemně smlouvu vypovědět. Dále je možné poskytnout spotřebitelský úvěr jiný než na bydlení formou kreditní karty či povoleného přečerpání k běžnému účtu (Červenka, Ircinová & Škvára, 2017).

Každý spotřebitel má právo kdykoliv úvěr předčasně splatit v plné výši či její části, a to kdykoliv v době jeho trvání. S předčasným splacením má zároveň právo na poměrné snížení celkových nákladů, které by platil v případě, že by k předčasnému placení nedošlo. Pokud spotřebitel uhradí zbývající jistinu (nebo její část) předčasně, má věřitel právo pouze na náhradu nákladů, které byly vynaloženy v souvislosti s předčasným splacením, která nesmí přesáhnout 1 % z předčasně splacené jistiny v případě, kdy do konce řádného splacení úvěru zbývá více než 1 rok a 0,5 % z předčasně splacené jistiny v situaci,

kdy do konce řádného splacení úvěru zbývá doba kratší než 1 rok (Červenka, Ircinová & Škvára, 2017).

3.4.3 Spotřebitelský úvěr na bydlení

Spotřebitelským úvěrem na bydlení rozumíme spotřebitelský úvěr, který ale musí být zajištěný věcí nemovitou (nebo věcným právem k věci nemovité) či být účelově vymezen. Každý takový úvěr musí splňovat alespoň jednu z právě uvedených podmínek. Pokud je úvěr zajištěný nemovitostí nebo věcným právem k ní, není již důležité znát účel úvěru. Na druhé straně za spotřebitelský úvěr na bydlení se považuje i takový úvěr, který sice není zajištěný nemovitostí ani věcným právem k nemovitosti, ale jeho účelem je investice do nějaké oblasti bydlení. Jde zde například o nezajištěný úvěr za stavebního spoření - není potřeba zastavit nemovitost, ale musí být doloženo veškeré využití financí, které musí odpovídat předem domluvené investici do bydlení. Samozřejmě úvěr na bydlení může splňovat i obě výše uvedené podmínky. Pokud je úvěr částečně vymezen pro investice do bydlení a částečně na jiný účel nesouvisející s bydlením, rozhoduje se při klasifikaci úvěru dle převažujícího účelu. Nelze-li účel, který převažuje, jednoznačně určit, použije se na takový úvěr úprava pro spotřebitelský úvěr jiný než na bydlení (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017).

Pozor! Spotřebitelský úvěr na bydlení není totéž, co hypoteční úvěr. V první řadě je poskytování obou druhů úvěrů upraveno odlišným zákonem. Hypoteční úvěry mohou poskytovat pouze banky se sídlem v České republice a jejich poskytování je upraveno zákonem o dluhopisech č. 190/2004 Sb. jelikož hypoteční úvěry jsou financovány pomocí emise hypotečních zástavních listů. Uvedený zákon přímo definuje hypoteční úvěr jako: *„Úvěr, jehož splacení včetně příslušenství je zajištěno zástavním právem k nemovité věci, když pohledávka z úvěru nepřevyšuje dvojnásobek zástavní hodnoty zastavené nemovitosti (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017).“* Zastavenou hodnotu v těchto případech stanovuje emitent hypotečních zástavních listů dle pravidel upravených ve vnitřních předpisech. Nemovitosti, které jsou zastaveny pro účel hypotečního úvěru jsou oceňovány obvyklou cenou podle zákona o oceňování majetku a zástavní hodnota nesmí převyšovat jejich obvyklou cenu (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017).

Spotřebitel má právo spotřebitelský úvěr na bydlení předčasně doplatit za stejných podmínek, které jsou uvedeny u spotřebitelského úvěru jiného než na bydlení. Avšak věřitel zde v určitých případech nesmí vyžadovat náhradu nákladů za předčasné splacení a to v případě, že byl úvěr předčasně splacen z důvodu úmrtí, dlouhodobé nemoci nebo invalidity dlužníka nebo jeho manžela či partnera, a tato skutečnost vedla k výraznému snížení schopnosti dlužníka splácet úvěr. Dále pokud předčasné splacení proběhne do 3 měsíců od doby, co poskytovatel spotřebiteli sdělil novou vyšší zápůjční úrokové sazby, nebo proběhne částečné předčasné splacení do 25 % z celkové výše úvěru, a to během 1 měsíce před dnem výročí uzavření smlouvy. V případě kdy spotřebitel prodává nemovitou věc, k jejímuž získání využil finance ze spotřebitelského úvěru na bydlení, nebo která sloužila k zajištění daného úvěru, má možnost předčasného splacení za podmínky, že trvání smlouvy o poskytnutí úvěru je delší než 24 měsíců. Spotřebitel v tomto případě musí počítat s tím, že věřitel má právo vyžadovat náhradu nákladů, která však nesmí přesáhnout 1 % z předčasně splacené jistiny a zároveň nesmí přesáhnout 50 000 Kč (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017).

3.4.4 Vázaný spotřebitelský úvěr

Tento typ spotřebitelského úvěru je vázán s financováním koupě konkrétního zboží či služby s výjimkou spotřebitelského úvěru na bydlení. Na zboží či službu může být vázán pouze částečně, a tím tak obsahovat určité prostředky i pro libovolné účely. Podmínky vázaného spotřebitelského úvěru jsou takové, že prodávající (či osoba poskytující službu) je současně poskytovatelem, nebo může poskytovatel využít služeb prodávajícího (či osoby poskytující službu) uzavřením nebo přípravou smlouvy, kde se sjednává spotřebitelský úvěr, případně je nutné, aby financované zboží či služba byla přímo uvedena ve smlouvě o úvěru (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017).

Vázaným spotřebitelským úvěrem bývá nejčastěji splátkový prodej zboží a služeb nebo finanční leasing. Poskytovatelé těchto úvěrů jsou nejčastěji specializované nebankovní instituce, které mají na trhu často již dlouholetou tradici. Proávající může vázané spotřebitelské úvěry buď poskytovat svým jménem a na svůj účet, kdy veškeré povinnosti ze smlouvy jsou na zodpovědnosti prodávajícího, nebo může využívat

financování od jiného subjektu, kterému zodpovědnost za úvěrovým obchodem předává a pobírá od něj provizi. V takovém případě prodejce vystupuje v roli zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru (Červenka, Ircinová & Škvára, 2017).

3.5 Trh spotřebitelského úvěru

Trh spotřebitelského úvěru je v České republice součástí úvěrového trhu retailového, který se vyznačuje specifickými charakteristikami. Produkty retailového trhu jsou prodávány s předem domluvenými parametry, které nejsou příliš variabilní. To znamená, že dané skupiny produktů mají podobné podmínky pro úrokové sazby, požadavky na zajištění úvěru, způsoby splácení a způsoby prověření bonity klienta. Mezi tyto produkty patří například leasingy, malé provozní úvěry poskytované živnostníkům, kreditní karty, hypoteční úvěry, spotřebitelské úvěry a úvěry ze stavebního spoření. Subjektem trhu jsou spotřebitelé, případně živnostníci nebo subjekty, které poskytují služby domácnostem. Úvěrová dokumentace je převážně zpracovávána procesem využívajícím informační technologie a prodej retailových produktů probíhá v rozsáhlé síti bankovních i nebankovních poskytovatelů a zprostředkovatelů (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017).

3.5.1 Subjekty trhu spotřebitelského úvěru

V registru vedeném Českou národní bankou je seznam oprávněných osob k poskytování a zprostředkování spotřebitelského úvěru. Tyto subjekty se vymezují do určitých kategorií. Na jedné straně stojí kategorie poskytovatelů a zprostředkovatelů. Na straně druhé jsou spotřebitelé (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017).

Poskytovatelé spotřebitelského úvěru

Jedná se o subjekt, jehož podnikatelskou činností je poskytování spotřebitelského úvěru. Poskytovateli plynou příjmy z úroků a poplatků za uzavřené úvěrové obchody a ovlivňují výši jeho daňového základu. Poskytovatel však může využívat ke své činnosti i zastoupení, a to buď vlastním pracovníkem, samostatným zprostředkovatelem, vázaným zástupcem nebo zprostředkovatelem vázaného spotřebitelského úvěru. Poskytovatelem

spotřebitelského úvěru je banka a zahraniční banka, spořitelní a úvěrní družstvo a nebankovní poskytovatelé. Všechny podmínky pro získání statutu poskytovatele jsou upraveny konkrétními zákony (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017), (Červenka, Ircinová & Škvára, 2017).

Zprostředkovatelé spotřebitelského úvěru

Zprostředkovatelem je subjekt, který v rámci svého podnikání zprostředkovává spotřebitelský úvěr pro určitého poskytovatele. Typy se dělí na samostatného zprostředkovatele, zahraničního zprostředkovatele, vázaného zástupce a zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru. Smluvní vztah musí být stvrzen smlouvou o zprostředkování spotřebitelského úvěru, která musí být v písemné formě pouze v případě, kdy z ní vyplývá určitá povinnost spotřebitele. Pokud je úvěr spotřebitelem sjednán skrze zprostředkovatele, má právo spotřebitel od smlouvy do 14 dní odstoupit, pokud ještě nebyla uzavřena úvěrová smlouva (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017), (Červenka, Ircinová & Škvára, 2017).

Samostatný zprostředkovatel

Může se jednat o osobu fyzickou i právnickou, pokud tato osoba získá oprávnění od České národní banky pro samostatné zprostředkování spotřebitelského úvěru. Takový zprostředkovatel úvěr zprostředkovává na základě písemné smlouvy, kterou si sjedná s poskytovatelem (případně i více poskytovateli) nebo se spotřebitelem. Samostatný zprostředkovatel nabízí možnost sjednat úvěr, předkládá návrhy a provádí přípravné práce, které vedou ke sjednání spotřebitelského úvěru. To vše jménem a na účet poskytovatele, nebo jménem a na účet spotřebitele. Pokud zprostředkovatel jedná jménem a na účet poskytovatele a pobírá od něj odměnu za svou činnost, nesmí zároveň pobírat odměnu od spotřebitele v řešení stejné věci a naopak (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017), (Červenka, Ircinová & Škvára, 2017).

I samostatný zprostředkovatel se může nechat zastupovat, a to buď vázaným zástupcem nebo vlastním pracovníkem. V případě zastupování nesmí odměna zástupce motivovat k neplnění pravidel a povinností dle zákona, zejména v oblasti jednání se spotřebitelem.

Odměňování osob, které se přímo podílejí na poskytování spotřebitelského úvěru, nesmí být závislé na splnění určitého cíle a musí jednat v nejlepší zájmu spotřebitele.

Samostatný zprostředkovatel musí být po celou dobu své činnosti pojištěn pro případ, že by z důvodu porušení jeho povinností musel poskytnout spotřebiteli náhradu škody (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017), (Červenka, Ircinová & Škvára, 2017).

Zahraniční zprostředkovatel

Zahraničním zprostředkovatelem je osoba se sídlem v jiném státě Evropské unie a pro vykonávání této činnosti je nutné být zapsán v registru oprávněných osob Českou národní bankou. Zahraniční zprostředkovatelé mohou v České republice zprostředkovávat pouze spotřebitelské úvěry na bydlení a pouze pro poskytovatele, kteří jsou na území České republiky oprávněny takové úvěry poskytovat. Pracovníci zahraničního zprostředkovatele musí splňovat stejné podmínky odborné způsobilosti (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017), (Červenka, Ircinová & Škvára, 2017).

Vázaný zástupce

Vázaný zástupce je také oprávněn zprostředkovávat spotřebitelský úvěr, nicméně tak může činit výhradně pro jednoho zastoupeného, a tento vztah musí být stvrzen písemnou smlouvou. Může tedy zprostředkovávat úvěry pouze pro jednoho poskytovatele či jednoho samostatného zprostředkovatele se sídlem na území České republiky. Vázaný zástupce musí být zapsán v registru oprávněných osob vedeným Českou národní bankou a může být zastupován pouze vlastním pracovníkem (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017), (Červenka, Ircinová & Škvára, 2017).

Zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru

Tento druh zprostředkovatele má možnost zprostředkovávat pouze úvěry určené k financování zboží nebo služby, které sám prodává, a tento vztah musí být stvrzen písemnou smlouvou s daným poskytovatelem. Zastupovat může pouze poskytovatele se sídlem na území České republiky a sám nesmí být současně poskytovatelem, samostatným zprostředkovatelem ani vázaným zástupcem. Zastupovat se smí nechat pouze

vlastním pracovníkem (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017), (Červenka, Ircinová & Škvára, 2017).

Spotřebitelé

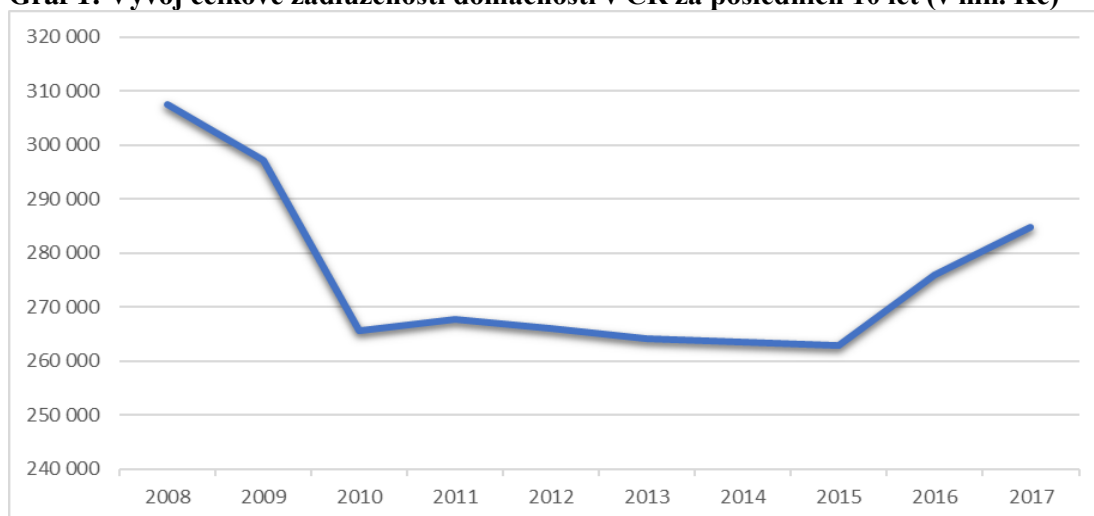
Subjektem na straně poptávky na trhu spotřebitelského úvěru je fyzická osoba (domácnost), tzv. spotřebitel, který využívá úvěr na financování osobních potřeb a splácí ze svých současných a budoucích příjmů (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017).

3.5.2 Vývoj trhu spotřebitelských úvěrů v ČR

Spotřebitelský trh můžeme dělit na dvě části. Spotřebitelské úvěry poskytované subjekty s bankovní licencí, tedy bankovní spotřebitelské úvěry, a úvěry poskytované od subjektů bez bankovní licence, tedy nebankovní spotřebitelské úvěry. Toto dělení využívá centrální banka při vykazování dat, ale ve skutečnosti není zcela přesné. Existují totiž subjekty, které bankovní licenci nemají, ale přesto nad nimi má dohled centrální banka. Mezi takové subjekty spadají převážně větší nebankovní společnosti, které se však musí řídit pravidly centrální banky, jako například společnosti Cetelem ČR a.s., Cofidis s.r.o., Essox s.r.o. nebo Home Credit a.s. (Teplý & kolektiv, 2013).

Na trh spotřebitelského úvěru se často zaměřují ekonomové i ostatní finanční analytici, protože může sloužit jako ukazatel ekonomického růstu. Například pokud si spotřebitelé mohou snadno půjčit a budou splácet své závazky včas, je ekonomika stimulována, a to vede k ekonomickému růstu (Kagan, 2019). Ke znázornění vývoje trhu spotřebitelských úvěrů je využito dat z veřejné databáze České národní banky, která jsou zpracována autorkou diplomové práce. Tabulka s podkladovými údaji je uvedena v příloze č. 1. Z těchto dat dále vyplývají následující grafy.

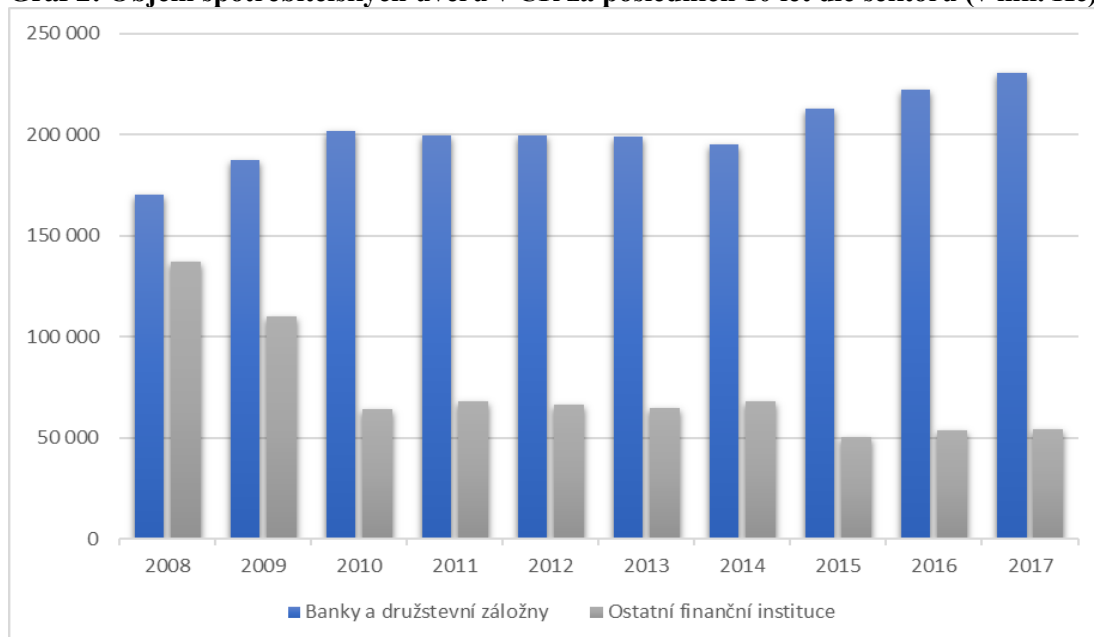
Graf 1: Vývoj celkové zadluženosti domácností v ČR za posledních 10 let (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle ČNB

Jak je možné vidět na grafu č. 1 vývoje celkové zadluženosti domácností v ČR, je zřejmé, že oproti době před 10 lety se zadluženost domácností výrazně snížila. V roce 2008 dosahovala hodnot 307 528 mil. Kč, zatímco nejnižší hodnoty byly evidovány v roce 2015 a to 262 928 mil. Kč. Bohužel od roku 2015 se opět zadluženost začala zvyšovat a ke konci roku 2017 dosahuje výše 284 859 mil. Kč, což je od konce roku 2016 nárůst o 3,22 %.

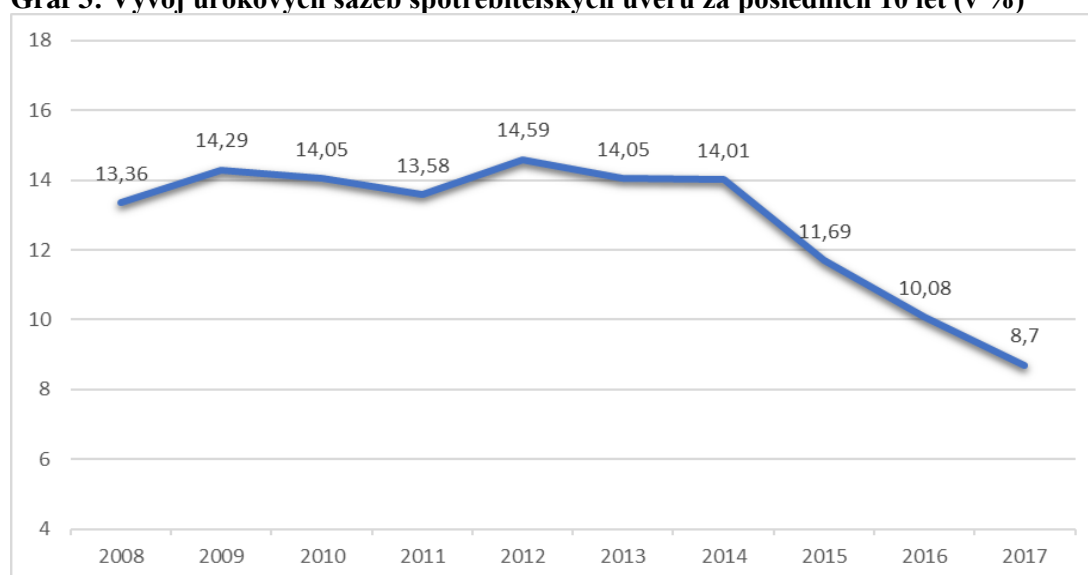
Graf 2: Objem spotřebitelských úvěrů v ČR za posledních 10 let dle sektoru (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle ČNB

Graf č. 2 objemu spotřebitelských úvěrů v ČR dle sektoru znázorňuje situaci na trhu, kdy si spotřebitel vybírá mezi úvěrem od subjektu s bankovní licencí a úvěru u nebankovních společností. V roce 2008 byl rozdíl mezi využitím úvěrů z bankovního a nebankovního sektoru pouze 33 268 mil. Kč. Každým rokem se však využívání spotřebitelských úvěrů od nebankovních společností snižovalo a domácnosti začínali preferovat úvěry od bankovních subjektů, které většině spotřebitelů připadají důvěryhodnější. V roce 2017 jsou tedy již zřejmé velké rozdíly mezi bankovním a nebankovním sektorem, a to konkrétně o 176 671 mil. Kč ve prospěch bankovního sektoru.

Graf 3: Vývoj úrokových sazeb spotřebitelských úvěrů za posledních 10 let (v %)

Zdroj: vlastní zpracování dle ČNB

Na grafu č. 3 je možné vidět, že úrokové sazby spotřebitelských úvěrů mají od roku 2012 klesající tendenci. Důvod snižování úrokových sazeb je přikládán především zvyšující se konkurenci v oblasti poskytování spotřebitelských úvěrů a ochota spotřebitelů snadno přecházet k jiným institucím pro lepší úvěrové podmínky. Zvyšující se konkurence především v podobě nízkonákladových bank jako například Air Bank, Equa Bank, mBank apod. postupně dále snižuje úrokové sazby i například tím, že nevyžadují povinné sjednání pojištění úvěru či nezaplatňují vedení bankovních účtů k úvěrovému produktu. I z těchto důvodů se v dnešní době často sazba RPSN blíží téměř až k úrovni úrokové sazby, zatímco v minulosti byl rozdíl mezi těmito ukazateli klidně i 5 % (Jermář, 2018).

3.6 Posouzení úvěruschopnosti žadatele

„Zodpovědné zapůjčování znamená, že úvěrové produkty odpovídají potřebám klientů a odrážejí jejich schopnost splácet své dluhy. Toto může být dosaženo v případě vhodného rámce zajišťujícího, že všichni věřitelé a zprostředkovatelé jednají čestně, férově a profesionálně před uzavřením transakce, během ní i po ní (Teplý & kolektiv, 2013).“

Zodpovědné zapůjčování dle definice výše je povinnost vyhodnotit vhodnost navázání obchodního vztahu s potencionálním klientem tak, aby žadatel nebyl příliš zatížen svými dluhy. Hlavní oblastí zodpovědného zapůjčování je správné hodnocení bonity žadatele o spotřebitelský úvěr, kterým se poskytovatel snaží minimalizovat vlastní úvěrové riziko (Teplý & kolektiv, 2013).

Před ověřováním bonity klienta je každý poskytovatel povinen si od spotřebitele vyžádat doložení přiměřených informací, které jsou nezbytné pro posouzení jeho bonity. Posuzování úvěruschopnosti se zaměřuje především na skutečnosti zjištění disponibilního příjmu žadatele, osobní a majetkové situace včetně informací z úvěrových registrů, vhodnosti zástavy a ocenění zástavy v případě, kdy je zajištění úvěru požadováno a ověření účelu úvěru. Veškeré zjištěné informace o spotřebiteli poté vstupují do tzv. scoringu klienta. Spotřebitel je povinen poskytnout instituci informace úplné a pravdivé. V případě, že je spotřebitel vyzván k doplnění či dalšímu vysvětlení některých informací, je povinen tyto doplňující údaje poskytovateli bez odkladu dodat. Pokud nastane situace, kdy se prokáže porušení povinností poskytovatele o dostatečném posouzení úvěruschopnosti klienta, je důsledkem takové situace neplatnost smlouvy o spotřebitelském úvěru a spotřebitel je povinen vrátit pouze jistinu úvěru v přiměřené době k jeho možnostem (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017), (Červenka, Ircinová & Škvára, 2017).

3.6.1 Scoring

Posuzování úvěruschopnosti žadatele slouží ke zjištění, zda je potencionální klient schopen a ochoten plnit své závazky. Na základě provedené analýzy klienta se poskytovatel

rozhoduje, jestli úvěr bude nebo nebude poskytnut. Pro ověřování úvěruschopnosti spotřebitele je proces zjednodušen a standardizován, a to především z důvodu relativně malého objemu spotřebitelských úvěrů a jejich nižších částek, a také velmi podobných charakteristik těchto úvěrů. Tento zjednodušený proces je nazýván jako **scoringový model**, zkráceně scoring (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017).

Scoringový model

Jedná se o hodnocení pomocí bodového systému, které má za úkol řádně posoudit současnou, ale i budoucí, úvěruschopnost žadatele. Bodový systém hodnotí žadatele o spotřebitelský úvěr dle standardizovaných předem zvolených kritérií, mezi které patří například věk spotřebitele, jeho zaměstnání, příjmy, výdaje, ale také i vzdělání a další možná fakta, kterým je přiděleno bodové ohodnocení a váha podle jejich významnosti (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017).

3.6.2 Ověřování disponibilního příjmu žadatele

Mezi hlavní a velmi významné kritérium pro posouzení bonity žadatele patří zjištění a ověření klientova disponibilního příjmu. Disponibilní příjem je vypočítáván jako rozdíl mezi pravidelnými příjmy spotřebitele a jeho pravidelnými nezbytně nutnými výdaji. Disponibilní příjem se u spotřebitele počítá na měsíční bázi a je nutné zohledňovat také povinné životní minimum.

Veškeré údaje o pravidelných příjmech je povinen žadatel (případně i jeho spolužadatel) na vyžádání poskytovatele doložit a pokud je třeba, také upřesnit doplňujícími dokumenty nebo informacemi. Pravidelné příjmy jsou charakteristické svým dlouhodobým trváním a předpokladem, že budou trvat i po dobu úvěrového vztahu. Mezi takové příjmy patří především příjmy ze závislé činnosti, příjmy ze samostatné činnosti (podnikání), příjmy z pronájmu nemovitosti a sociální dávky. Na druhé straně do dlouhodobých výdajů se nejčastěji zahrnují výdaje spojené s náklady na bydlení a osobní spotřebu žadatele včetně rodinných příslušníků a platby veškerých jeho závazků (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017).

Nejčastějšími požadovanými doklady k příjmu bývá potvrzení o příjmu vystavené zaměstnavatelem, bankovní výpisy s příchozí mzdou žadatele, daňové přiznání v případě podnikatelů a výměry důchodů a různých dávek. Některé instituce uznávají jako dostatečný doklad i výplatní pásky klienta. Ve chvíli, kdy má poskytovatel doloženy veškeré potřebné dokumenty a informace o příjmech a výdajích žadatele, je nutné důkladně ověřit jejich pravost. Potvrzení o příjmech se nejčastěji ověřuje telefonickým hovorem s kompetentní osobou, která potvrzení o příjmech vystavila. Stejným způsobem se ověřuje zaměstnanecký poměr i v případech, kdy je mzda doložena výpisy z bankovního účtu nebo výplatními páskami. Pravost daňového přiznání může být ověřena více způsoby. Prioritně je vyžadováno daňové přiznání s klasickým razítkem od finančního úřadu na přední straně, které slouží jako potvrzení podání dokumentu, dále je možné doložit pouze potvrzený opis daňového přiznání vystavený příslušným úřadem, nebo doložení datové zprávy v případě elektronického podání. V krajních mezích také pomocí čtečky QR kódu.

3.6.3 Zjištění osobní a majetkové situace žadatele

Schopnost splácet může ovlivnit i řada dalších faktorů v životě spotřebitele. Pro řádné posouzení bonity klienta poskytovatel zjišťuje také informace týkající se věku, vzdělání, zdravotního stavu (především přiznaná invalidita), rodinného stavu a počtu vyživovaných osob, typu bydlení, stability spotřebitelových příjmů, typu a stability zaměstnání a pracovní pozice, zda žadatel vlastní nějaká další aktiva, která se v případě finančních problémů dají zpeněžit a uhradit tak své závazky apod. Veškeré tyto údaje vstupují dle své váhy důležitosti do výpočtu scoringu spotřebitele (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017).

3.6.4 Ověřování úvěrových registrů a dalších databází

Úvěrové registry jsou využívány subjekty poskytujícími spotřebitelské úvěry v České republice ke vzájemnému předávání informací o úvěrových závazcích spotřebitelů. V úvěrových registrech se evidují dlužníci, spoludlužníci, žadatelé či spolužadatelé, ale také i ručitelé vzhledem k jejich potencionálnímu závazku, který z ručení může

plynout. Úvěrové registry se obecně dělí na **pozitivní úvěrové registry** a **negativní úvěrové registry**. Na základě informací z úvěrových registrů subjekty odvozují bonitu klienta a jeho chování vůči svým splatným závazkům. V registrech je evidována historie spotřebitele, jeho platební morálka či úvěrová angažovanost. O využití úvěrových registrů je poskytovatel povinen žadatele informovat (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017).

Pozitivní úvěrové registry

Obsahují informace nejen negativní, ale i pozitivní. K takovému druhu registrů patří Bankovní a nebankovní registr klientských informací.

Bankovní registr klientských informací (BRKI)

Je provozován společností Czech Banking Credit Bureau a.s. (CBCB) a jeho uživateli jsou banky nebo pobočky zahraničních bank, které mají se společností uzavřenou smlouvu. Obsahem tohoto registru jsou pozitivní i negativní informace poukazující na bonitu a důvěryhodnost klientů bank. Data jsou pravidelně aktualizována každý měsíc, v České republice je to každý 15. den v měsíci. Veškeré informace vedené v BRKI jsou uchovávány po celou dobu trvání úvěrového vztahu, a dále následující 4 roky po jeho ukončení. BRKI vede informace o fyzických osobách ať už mají nebo nemají identifikační číslo. Banky shromažďují informace o spotřebitelích na základě výslovného zmocnění v zákoně (CBCB - Czech Banking Credit Bureau, a. s. , 2018).

Nebankovní registr klientských informací (NRKI)

Obsahuje stejné informace jako BRKI, ale slouží pro reportování údajů od nebankovních poskytovatelů. Eviduje data od leasingových společností, nebankovních poskytovatelů spotřebitelského úvěru a faktoringových společností. Veden je společností Czech Non-Banking Credit Bureau, z.s.p.o. Pro shromažďování informací do registru NRKI je zapotřebí písemný souhlas klienta (na rozdíl od registru BRKI) (CBCB - Czech Banking Credit Bureau, a. s. , 2018).

Od roku 2006 je náhled do bankovního a nebankovního registru klientských informací sdílený pro všechny úvěrové společnosti. Členové si vzájemně sdílejí veškeré informace

získané o spotřebitelích a jejich platební morálce. Mimo podepsaných úvěrových obchodů se zde vedou i žádosti, u nichž ke konečnému sjednání nedošlo ať už z důvodu odvolání ze strany klienty nebo odmítnutí ze strany poskytovatele. Taková data jsou uchovávána 1 rok od data žádosti. Náhledy jak vypadá bankovní a nebankovní registr klientských informací u bezproblémového spotřebitele naleznete v příloze č. 2.

Negativní úvěrové registry

Vedou pouze negativní informace o spotřebitelích a to takové, kdy spotřebitel není schopen nebo ochoten dostát svým závazkům, a je tedy dlužníkem. Mezi takové registry patří Registr fyzických osob a Registr právnických osob a podnikatelů, které jsou vedeny sdružením SOLUS (SOLUS, zájmové sdružení právnických osob, 2018).

Registr SOLUS

Jak již bylo zmíněno, sdružení SOLUS provozuje více úvěrových registrů. K poskytování spotřebitelského úvěru jsou však využívány jen dva registry, a to Registr fyzických osob a Registr právnických osob a podnikatelů. Oba registry patří mezi negativní a evidují takzvané dlužníky – spotřebitele, kteří nesplácí řádně své závazky. SOLUS shromažďuje informace nejen od bankovních a nebankovních úvěrových poskytovatelů, ale také od poskytovatelů telekomunikačních služeb a některých dodavatelů energií (SOLUS, zájmové sdružení právnických osob, 2018).

Ostatní databáze

Při posuzování bonity klienta jsou využívány i další databáze ukazující na případné finanční problémy. Mezi ně patří například Centrální evidence exekucí a Insolvenční rejstřík.

Centrální evidence exekucí (CEE)

Registr CEE je veřejnou databází, kterou vede a provozuje Exekutorská komora České republiky. Soudní exekutoři do této databáze zapisují údaje z vyrozumění o zahájení exekuce a z pravomocných usnesení o nařízení exekuce. CEE napomáhá zjišťovat informace o exekučních řízeních, která jsou vedena proti konkrétním osobám, jako například o jakou vymáhanou povinnost se jedná, v jaké výši, kdy byl exekutor

pověřen provedením exekuce, v jakém stavu se exekuce nachází aj. Zápisy veškerých údajů o exekucích jsou prováděny do 3 dnů od rozhodnutí. V případě, kdy je exekuce ukončena, proběhne vymazání informací bez zbytečného odkladu po uplynutí 15 dní (Exekutorská komora České republiky, 2018). Jak vypadají náhledy do centrální evidence exekucí je možné shlédnout v příloze č. 3.

Insolvenční rejstřík (ISIR)

Je informační systém veřejné správy, který provozuje Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Jeho hlavním účelem je zajistit maximální publicitu vedených insolvenčních řízení, a tím i možnost sledování jejich průběhu a aktuálního stavu. Insolvenční rejstřík je veřejný a každý má do něj právo nahlížet a pořizovat si jeho kopie a výpisy. V insolvenčním rejstříku se dají vyhledat pouze dlužníci, kteří se do insolvenčního řízení dostali až po 1. lednu 2008 a nebyli z něj vyškrtnuti. Ostatní dlužníci, kteří byli součástí konkurzního či vyrovnacího řízení před 1. lednem 2008, jsou zaznamenáni v Evidenci úpadců. Záznamy o účastnících, proti kterým bylo vedeno insolvenční řízení, v rejstříku zůstávají i po skončení a uzavření celého procesu (Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2018).

3.6.5 Zjištění vhodné zástavy a jejího ocenění

Vhodným zajištěním poskytovatel snižuje úvěrové riziko pro případ, kdy spotřebitel nebude schopný či ochotný svůj dluh splácet. Zástava se u spotřebitelských úvěrů ve většině případů nevyžaduje. Není tedy nutností. Pokud však je zajištění úvěru vyžadováno, je několik druhů, jakými je možné úvěr zajistit. Obvykle se dělí dle formy na zajištění osobní a věcné.

Osobní zajištění

Druh zajištění další fyzickou či právnickou osobou, která na sebe přebírá zodpovědnost řádného splácení úvěru v případě, že hlavní dlužník této povinnosti není schopen nebo ochoten dostát. Tento vztah je upraven mezi poskytovatelem a konkrétní třetí osobou příslušnou dohodou o ručení, ve které jsou vymezeny veškeré podmínky tohoto závazku (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017).

Věcné zajištění

Opravně poskytovatele prodat předem sjednaný majetek dlužníka nebo třetí osoby, když dlužník nedostojí svým závazkům a poskytovateli tak vznikne finanční ztráta z nesplaceného úvěru. Nejčastěji se využívá jistění vklady klienta, nemovitými věcmi, cennými papíry, ale i jiných aktiv. Zástava majetku musí být vždy upravena zástavní smlouvou sepsanou mezi poskytovatelem úvěru a vlastníkem zastavovaného majetku (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017).

Oceňování zastaveného majetku je prováděno znalcem v oboru, kterého si zpravidla vybírá poskytovatel. V některých případech si může spotřebitel oceňovatele vybrat sám, ale na základě jmenného seznamu, který mu poskytne právě poskytovatel úvěru. Pokud je spotřebitelský úvěr zajištěný majetkem, pak je součástí scoringu klienta také výpočet ukazatele Loan to Value (LTV). LTV ukazatelem rozumíme posouzení hodnoty zajištění vzhledem k hodnotě úvěru. Nejčastěji se využívá u spotřebitelských úvěrů na bydlení nebo ostatních spotřebitelských úvěrů, které jsou zastavovány věcí nemovitou. Obecně platí, že čím vyšší je hodnota ukazatele LTV, tím vyšší je riziko poskytovatele (Kašparovská, Toman, Pospíšilová & kolektiv, 2017).

3.6.6 Ověřování účelu úvěru

Jak bylo již uvedeno v předchozích kapitolách diplomové práce, úvěry se dělí na účelové a neúčelové. U neúčelových úvěrů není nutné žádné ověření, na co budou požadované finance poskytnuty. Některé instituce se žadatelů dotazují pouze z informativního hlediska pro jejich lepší představu při rozhodování, nicméně žadatel nemá povinnosti jim účel sdělit. Naopak u spotřebitelských úvěrů poskytnutých pro konkrétní účely je nezbytné tyto účely doložit. Nejčastěji je vyžadováno doložení faktur nebo kupní smlouvy. V některých situacích je oprávněn poskytovatel, nebo jím pověřená osoba, provádět prohlídku na místě výstavby či rekonstrukce, pokud se jedná o spotřebitelský úvěr na bydlení.

4 Vlastní práce

Vzhledem k citlivosti poskytnutých interních dat si společnost nepřeje být v rámci diplomové práce jmenovitě uváděna. Z tohoto důvodu bude pro diplomovou práci využíván pracovní název – společnost ABC s.r.o. Charakteristika společnosti a jejího produktového portfolia vychází z interních zdrojů a internetových stránek firmy.

4.1 Charakteristika společnosti

Společnost ABC s.r.o. je mezinárodní finanční institucí, která se věnuje poskytování spotřebitelských úvěrů na dálku – nemá tedy fyzické pobočky a žádosti o úvěr přijímá online nebo po telefonu (případně skrze obchodní partnery). Společnost je střední velikosti a zaměstnává kolem 150 zaměstnanců. Byla založena ve Francii v roce 1982 a její původní směr byl pouze umožnit klientům nakupovat na splátky v jisté francouzské zásilkové společnosti. Postupně společnost začala své aktivity dále rozvíjet a nabízet jednoduché úvěrové produkty pro širokou veřejnost. V České republice své služby poskytuje již od roku 2004 a je součástí koncernu. Výhodná úvěrová nabídka, dlouhodobé zkušenosti a profesionální péče o zákazníky řadí tuto společnost mezi top společnosti v oblasti poskytování nebankovních úvěrů.

Společnost si zakládá na službách, které jsou jednoduché a transparentní a přizpůsobují se potřebám klienta. Její hlavní hodnotou je zájem klienta a neustálé zlepšování v oblasti poskytování úvěrů.

16. 2. 2018 společnost ABC s.r.o. získala od České národní banky licenci nebankovního poskytovatele spotřebitelských úvěrů.

4.2 Produktové portfolio společnosti

Společnost ABC s.r.o. poskytuje několik základních druhů spotřebitelského úvěru. Patří mezi ně klasický jednorázový spotřebitelský úvěr, revolvingový úvěr, konsolidace stávajících úvěrů klienta a nákup na splátky. Své produkty se společnost snaží udržet zcela transparentní a férové, ve kterých spotřebitel nenajde skryté poplatky ani výjimky či výluky. Podmínky jednotlivých úvěrů se ani v průběhu času nemění a zůstávají takové, jaké byly sjednány v původní smlouvě. Aktuálně společnost nabízí dva různé druhy podpisu smlouvy, a to buď klasické podepsání papírových smluv, které klientovi přijdou poštou a on je opět poštou podepsané pošle na sídlo společnosti (případně osobně přinese na recepci společnosti), anebo podepsání online dokumentu elektronickým podpisem.

4.2.1 Jednorázový spotřebitelský úvěr

Spadá do kategorie neúčelových úvěrů. Úvěr je nabízen s pevně stanovenou dobou umoření jistiny a je splácen pevnými pravidelnými měsíčními splátkami. Výše úvěru se pohybuje v rozmezí 30 000 – 500 000 Kč a s dobou splatnosti od 12 do 96 měsíců. Zápůjční úroková sazba je stanovena ve smlouvě a po celou dobu trvání úvěru se nemění. Spotřebitel má také možnost si úvěr pojistit po celou dobu trvání.

Společnost nabízí tento úvěr ve třech variantách:

- **Půjčka pro jednotlivce** – pro fyzické osoby žádající o úvěr sami, možnost libovolné kombinace výše úvěru a doby jeho splácení.
- **Partnerská půjčka** – pro fyzické osoby žádající o úvěr v páru (se spoludlužníkem), možnost libovolné kombinace výše úvěru a doby jeho splácení, zpravidla možnost získání nižší úrokové sazby vzhledem k menšímu riziku díky zajištění odpovědnosti za úvěr dvěma osobami.
- **Novomanželská půjčka** – pro fyzické osoby, které se v posledních dvou letech staly manžely a žádají si společně o úvěr (nutno doložit oddací list). Pevně stanovená výše úvěru, doby splácení i garance nejnižší úrokové sazby, kterou společnost nabízí (200 000 Kč, 90 měsíců, 3,99 % p.a.)

4.2.2 Revolvingový úvěr

Neúčelový úvěr sjednáváný na dobu neurčitou s obnovujícím se úvěrovým rámcem. Společnost nabízí úvěrové rámce při prvotním poskytnutí od 10 000 Kč do 90 000 Kč, kde je stanovena pouze minimální měsíční splátka, kterou je spotřebitel povinen hradit. S každou uhrazenou splátkou klient zvyšuje dostupnou částku, kterou může kdykoliv ze svého úvěrového účtu opětovně vyčerpat bez jakýchkoliv formalit. V případě, kdy mu jeho úvěrový rámec nestačí, a je shledán pracovníky společnosti za klienta s dobrou platební morálkou, je možné si úvěrový rámec navýšit až do 150 000 Kč (minimálně o 10 000 Kč a maximálně o 30 000 Kč na jedno navýšení). Zápůjční úroková sazba je stanovena fixně a vztahuje se pouze k období, kdy je úvěrový rámec čerpaný. K tomuto produktu společnost nabízí také poskytnutí karty, skrze kterou může majitel karty snáze čerpat finance bez nutnosti převádění prostředků na osobní účet, a lze ji využívat k placení přímo u obchodníků. V případě, kdy uhradí spotřebitel plnou výši úvěrového rámce, úvěr nezaniká, nýbrž zůstává aktivní bez jakýchkoliv poplatků až do doby, kdy je znovu čerpaný. Pokud klient chce tento typ úvěru zrušit, je nutné ho písemně vypovědět.

4.2.3 Splátkový prodej

Pokud si spotřebitel vybere zboží v některé z prodejen obchodních partnerů společnosti ABC s.r.o., může po předložení potřebných dokladů zvolit financování pomocí úvěru, který je společností nabízen. Splátkový prodej spadá do kategorie účelových úvěrů, kdy je předmětem financování úvěrů konkrétní zboží či služba. Po sepsání žádosti se přímo na místě spotřebitel dozví, zda byl jeho úvěr schválen nebo zamítnut. Společnost poskytuje dva typy splátkového prodeje:

- **Splátkový prodej formou vázaného spotřebitelského úvěru** – pevně stanovená doba splácení s pravidelnými měsíčními splátkami i zápůjční úrokovou sazbou. Doba splácení se pohybuje v rozmezí 5 až 72 měsíců. V případě zájmu může být v průběhu trvání navýšen a převeden na druhý typ splátkového prodeje poskytovaného společností.
- **Splátkový prodej formou revolvingového úvěru** – veškeré parametry revolvingového úvěru.

4.2.4 Konsolidace stávajících úvěrů

Účelem tohoto úvěrů je sloučení stávajících úvěrů, které má spotřebitel sjednané u jiných finančních institucí ať už z důvodu snížení celkové splátky, snížení úroku, prodloužení doby splácení nebo pouze zjednodušení obsluhy spotřebitelových závazků. Spadá do kategorie účelových úvěrů, kdy účelem úvěru je splacení a ukončení klientových finančních závazků. Tento produkt má specifické požadavky, které spotřebitel žádající o něj musí splňovat, a to i z toho důvodu, že konsolidace je nabízena společností až do výše 1 000 000 Kč a s dobou splatnosti až 120 měsíců. Konsolidovat je možné maximálně 10 aktivních úvěrů, a stejně jako jednorázový úvěr, má tento produkt pevně stanovenou dobu splácení, výši pravidelné měsíční splátky i zápůjční úrokovou sazbu po celou dobu trvání úvěru.

4.3 Proces zpracování úvěrové žádosti ve společnosti ABC s.r.o.

Prvním krokem pracovníků oddělení risku po obdržení podepsané smlouvy je kontrola veškerých potřebných dokladů, které by měly být u smlouvy přiloženy pro kompletní posouzení bonity klienta. Patří mezi ně podepsaná smlouva ve dvou vyhotoveních, občanský průkaz (u cizinců povolení k trvalému pobytu), druhý doklad totožnosti (řidičský průkaz, rodný list nebo cestovní pas), kompletní výpis z bankovního účtu za jeden měsíc, který nesmí být starší tří měsíců a kterého je žadatel vlastníkem, a doložení příjmu, které může být buď doloženo na výpisu z účtu, výplatními páskami nebo potvrzením o příjmu (při žádosti nad 100 tisíc Kč je povinnou součástí dokladů). Poté, co proběhne kontrola pravosti a důvěryhodnosti doložených dokladů a aktualizace informací v interním systému společnosti, systém vypočítá dle nastavených interních pravidel určitý scoring, který odráží základní předpoklad o bonitě klienta. Společnost má scoringové skupiny označované hodnotami 1–10, kdy 1 je hodnota nejhorší a automaticky se zamítá, a 10 hodnota nejlepší. Pokud splňuje žadatel alespoň minimální scoringovou hranici pro další posuzování, je na řadě kontrola úvěrových registrů a rozpočtů. Proběhne-li i kontrola registrů v pořádku, a žadatel i rozpočtově vychází pro požadovaný úvěr, kontrolují se další databáze jako je insolvenční rejstřík a exekuce klienta. Pakliže veškeré dosud zjištěné informace jsou v pořádku, nebo alespoň přijatelné pro poskytnutí úvěru, přechází pracovník k telefonickému ověřování pracovního poměru žadatele a jeho příjmu.

Po celkovém posouzení veškerých údajů a ověření jejich pravosti se pracovník rozhoduje, zdali je žadatel dostatečně bonitní pro poskytnutí požadovaného úvěru, případně pro nabídnutí jiné varianty, která pro něj bude dosažitelná. V případě, kdy se pracovník rozhodne k poskytnutí úvěru, je jeho povinností kontaktovat žadatele telefonátem, ověřit si jeho totožnost a to, že žádost podal z vlastní vůle, má o finance stále zájem a na co budou finance využity (klient tuto informaci není povinen sdělit, jedná se o neúčelový úvěr). Jestliže telefonát proběhne bez jakýchkoliv pochybností, pracovník žadateli oznámí schválení jeho úvěru a vysvětlí mu veškeré následující kroky spojené s poskytnutím úvěru.

4.4 Vlastní úvěrová analýza

Vlastní úvěrová analýza je prováděna dle zákonných pravidel pro hodnocení bonity klienta, která jsou uváděna již v teoretické části diplomové práce. Podkladová data vzorových spotřebitelů byla čerpaná od výše charakterizované společnosti ABC s.r.o. ve zobecněném rozsahu (údaje nemohly být zcela konkrétní z důvodu citlivosti dat). Všichni posuzovaní žadatelé jsou hodnoceni na základě žádosti o klasický jednorázový spotřebitelský úvěr poskytovaný neúčelově.

Scoring

Pro výpočet scoringu je použita metoda skórovacích karet (scorecard), ve kterých je jednotlivým údajům zjištěných od vzorových spotřebitelů přiřazeno bodové ohodnocení, a následně váha důležitosti tohoto údaje. Bodové hodnocení i váhy významnosti kritérií jsou nastavována zcela dle vlastního názoru a uvážení autorky práce. Bodové rozmezí pro analýzu je určeno od 0 do 30 bodů pro každé úvěrové kritérium a váhy důležitosti těchto kritérií jsou v rozmezí od 0,1 do 2. Každý žadatel může dosáhnout scoringu maximálně 222,5 bodů, naopak minimální hranicí je 29,5 bodů. Tabulka kritérií a jejich přiřazeného hodnocení je uvedena v příloze č. 4.

Ověřování příjmů a výdajů spotřebitelů

Ze získaných podkladových dat je posuzováno, zda disponibilní příjem žadatele je akceptovatelný pro poskytnutí daného úvěru. Zpracovávána jsou data příjmu žadatele,

výdajů na domácnost (nájem či hypotéka včetně poplatků na vodné, stočné, elektřinu apod.) a výdajů na závazky u jiných bank a společností, které jsou získány z bankovního a nebankovního registru klientských informací. Všechna tato data jsou zaokrouhlována na celá čísla. Obecně při poskytování úvěru musí vycházet finanční instituce ze životního minima, které nesmí poskytnutím úvěru narušit. Vzhledem k tomu, že při hodnocení příjmů a výdajů domácnosti nelze jednotně a jednoznačně posuzovat výdaje na potraviny a ostatní životní potřeby, je nutné životní minimum vždy dodržet. Dle mého názoru je životní minimum nízké pro běžné lidské vyžití, a proto při posuzování vzorových žadatelů je hranice pro poskytnutí úvěru zvednuta minimálně na 7 000Kč, které musí žadateli zůstat i po odečtení již budoucí splátky.

Ověřování úvěrových registrů

Bankovní a nebankovní registr klientských informací obsahuje své vlastní hodnocení spotřebitele a jeho platební morálky. Tyto informace jsou ve vlastní analýze uváděny pouze v intervalech vzhledem k citlivosti dat. Hodnocení těchto registrů se skládá z číselného vyjádření a vyjádření pomocí písmene. Čím vyšší číselné hodnocení, tím lepší je platební morálka spotřebitele. To samé platí i pro písmenné označení. Čím je písmeno abecedně vzdálenější, tím lepší hodnocení spotřebitele, nejnižší hodnotou je tedy písmeno A. Pro extrémní případy jsou v bankovním a nebankovním registru využívány speciální chybové kódy (např. spotřebitel bez jakékoliv úvěrové historie je hodnocen kódem 25, dlužník, který dlouhodobě nesplácí své závazky je hodnocen kódem 16 a jiné).

4.4.1 Žadatel č. 1

Prvním vzorovým žadatelem je svobodný 31letý muž, který má zájem o úvěr ve výši 100 000 Kč. Dobu splácení si vybral na 96 měsíců. Úroková sazba, která mu byla nabídnuta je 15,9 % p.a. s RPSN 17,11 % p.a. Při těchto úvěrových parametrech by žadatel splácel měsíčně 1 847 Kč.

Muž žije v Moravskoslezském kraji v nájemním bytě a vychovává jedno dítě. Zaměstnan je jako nižší vedoucí pracovník u zaměstnavatele Mölnlycke Health Care na dobu neurčitou a jeho nejvyšší dosažené vzdělání je střední škola ukončená maturitní zkouškou.

Příjem ze zaměstnání má žadatel ve výši 32 000 Kč a k tomuto příjmu nemá žádné další doložitelné přivýdělky. Jeho nájemné včetně poplatků spojených s bydlením činí 6 000 Kč a na ostatní úvěrové závazky měsíčně vynaloží 13 000 Kč. Své závazky řádně splácí, a proto je jeho skóre v bankovních a nebankovních registrech hodnoceno v intervalu 400-500 bodů. Aktivních má 5 úvěrů a 1 kreditní kartu.

Scoring

Na základě zjištěných informací byla žadateli vytvořena osobní skórovací karta, která dopomohla ke konečnému výpočtu scoringu spotřebitele. Jeho věk je ohodnocen 10 body, což není plný počet bodů z důvodu relativního mládí klienta, a tak ještě mírné pravděpodobnosti různých výkyvů či změn v jednání žadatele. Rodinný stav je hodnocen body 20, plný počet bodů by žadatel dostal v případě, že by byl ženatý, a to z toho důvodu, že jeho případné problémy se splácením může částečně řešit právě osoba ze svazku manželského. Počet vyživovaných dětí je hodnocen 15 body, jedno dítě v domácnosti je zcela běžná záležitost, ale samozřejmě to žadatele zavazuje k vyšším výdajům a starostem o zajištění nejen sebe, ale i potomka. Způsob bydlení získal hodnocení 10 bodů vzhledem ke skutečnosti, že nájemní bydlení není úplná jistota a často je spojená s vyššími náklady než bydlení vlastní. Kategorie zaměstnání dostala hodnocení 25 bodů, žadatel pracuje na vyšší pozici, která předpokládá určitou stálost a vyšší příjem. Vzdělání a skóre v bankovních a nebankovních registrech obdrželo oboje po 20 bodech, kdy skóre v registrech dlužníků je nejvyšší vypovídací hodnotou o bonitě klienta, a proto je na něj kladen vysoký důraz a váha při posuzování. Místu trvalého bydliště bylo přiřazeno bodů 5, protože v Moravskoslezském kraji je vysoký počet obyvatel sociálně vyloučených oblastí, a tím se zvyšuje riziko problémů s daným klientem. Skórovací karta je k náhledu v tabulce č. 1, kde jsou přiřazeny i váhy jednotlivých hodnocených kritérií.

Tabulka 1: Skórovací karta žadatele č. 1

Kritérium	Hodnota kritéria	Bodové hodnocení	Váha důležitosti
Věk	31 let	10	1
Rodinný stav	Svobodný	20	0,4
Počet vyživovaných dětí	1	15	0,6
Typ bydlení	Nájemce	10	0,8
Kategorie zaměstnání	Nižší vedoucí pracovník	25	1,5
Vzdělání	SŠ s maturitou	20	0,7
Skóre v registrech	400-500	20	2
Místo trvalého pobytu (kraj)	Moravskoslezský kraj	5	0,5

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce č. 2 je následně znázorněn výpočet celkového scoringu, kde se bodové ohodnocení jednotlivých kritérií násobí vahami důležitosti těchto kritérií. V součtu všech jednotlivých hodnot dosáhl žadatel č. 1 na 129 bodů.

Tabulka 2: Výpočet scoringu žadatele č. 1

Kritérium	Výpočet	Výsledná hodnota kritéria
Věk	10 * 1	10
Rodinný stav	20 * 0,4	8
Počet vyživovaných dětí	15 * 0,6	9
Typ bydlení	10 * 0,8	8
Kategorie zaměstnání	25 * 1,5	37,5
Vzdělání	20 * 0,7	14
Skóre v registrech	20 * 2	40
Místo trvalého pobytu (kraj)	5 * 0,5	2,5
Celkový scoring		129

Zdroj: vlastní zpracování

Příjmy a výdaje žadatele

V tabulce č. 3 jsou zpracovány příjmy a výdaje prvního žadatele. Jeho příjem je tvořen mzdou ze zaměstnání ve výši 32 000 Kč. Žádné další příjmy žadatel nemá. Výdaje tvoří nájemné včetně poplatků na bydlení ve výši 6 000 Kč měsíčně, 13 000 Kč měsíčně žadatel splácí dalším finančním institucím poskytující úvěrové produkty a samozřejmě do výdajů musí být zahrnuta i případná budoucí měsíční splátka úvěru, o který má žadatel aktuálně zájem, a která by v případě schválení činila 1 847 Kč. První žadatel tedy splňuje podmínku rozpočtu pro poskytnutí úvěrového produktu.

Tabulka 3: Příjmy a výdaje žadatele č. 1

Příjmy (Kč)	32 000
Mzda	32 000
Výdaje (Kč)	20 847
Nájem vč. poplatků na bydlení	6 000
Úvěrové závazky	13 000
Budoucí splátka žádaného úvěru	1 847
Disponibilní příjem (Kč)	11 153

Zdroj: vlastní zpracování

Úvěrové registry

Žadatel v úvěrových registrech dosahuje dobrého hodnocení okolo 400 bodů. Veškeré závazky řádně splácí, ale trochu negativní informací je fakt, že aktuálně jsou jeho aktivní úvěrové závazky v relativně vysokém počtu. Existujících operací má spotřebitel celkem 6: 5 osobních úvěrů a 1 kreditní kartu. Osobní úvěry jsou na nízké částky s nízkými splátkami a kreditní karta je přibližně z poloviny vyčerpána. Odmítnuté úvěry má 2, ale již 12 a více měsíců staré. Aktuálně nemá žádné další otevřené žádosti. Kontrola insolvenčního rejstříku, registru SOLUS i centrálního registru exekucí proběhla v pořádku bez jakýchkoliv negativních zjištění.

4.4.2 Žadatel č. 2

Pro druhého vzorového žadatele jsou využity údaje získané od 36leté ženy, která je rozvedená a sama požaduje úvěr ve výši 130 000 Kč. Dobu splácení si určila

na 96 měsíců a nabídnut jí byl úrok 12,3 % p.a. s RPSN 13,02 % p.a. Při daných parametrech úvěru by žadatelka měla měsíčně splácet 2 135 Kč.

Žena bydlí v Praze v nájemním bytě se svými dětmi, které má dvě. Pracuje jako úřednice v Centru sociální a ošetrovatelské pomoci v místě bydliště a vystudovanou má střední školu zakončenou maturitní zkouškou. Její pracovní smlouva je na dobu neurčitou.

Příjem žadatelky ze zaměstnání činí 28 000 Kč. K tomu má i ostatní příjmy v podobě alimentů ve výši 4 000 Kč na každé dítě. Nájemné spojené s náklady na bydlení celkově zatěžuje rozpočet žadatelky o 7 000 Kč. Žena má také již starší úvěrové závazky sjednané u jiných společností, na kterých měsíčně splácí 13 000 Kč. Své závazky je však žadatelka schopna perfektně splácet, bez žádných zaváhání, a proto její skóre v úvěrových registrech přesahuje 500 bodů.

Scoring

V tabulce č. 4 je znázorněna osobní skórovací karta druhé žadatelky. Její věk je ohodnocen plným počtem bodů, vzhledem k tomu, že se nachází v nejproduktivnějším věku. Žadatelka je rozvedená, což snižuje bodové hodnocení jejího rodinného stavu na 10 bodů, protože je zde možnost vyskytujících se závazků v podobě výživného na další děti, přestože v péči má aktuálně dvě, případně na porozvodové vyrovnání. Jak již bylo zmíněno, žadatelka vyživuje své 2 děti, za které tedy dostala hodnocení 15 bodů. Byt, ve kterém se svými dětmi přebývá je nájemní, a tím pádem hodnocen 10 body kvůli zvýšenému riziku vyvolaného faktem, že byt, který není v žadatelčině vlastnictví není zárukou jistoty. Její pracovní pozice jako úřednice je hodnocena 20 body. Tyto pozice bývají relativně jistým zaměstnáním bez větších výkyvů, ale příjmy nemusejí být nijak vysoké. Středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou je v dnešní době často požadováno jako minimální dosažené vzdělání pro lepší pracovní pozice a žadatelce vyneslo dalších 20 bodů do její skórovací karty. V bankovních registrech má žadatelka velmi pozitivní historii a hodnocení přes 500 bodů, proto i pro účely výpočtu scoringu při této žádosti je jí za tento fakt přidělen plný počet bodů, který se rovná 30. Žadatelka žije v Praze, kde je bohužel velké množství obyvatel sociálně vyloučených lokalit, což je dáno i tím, že je Praha hlavním městem s největším počtem obyvatel. Nemusí to tedy nutně

znamenat problémovost klienta, nicméně i přesto je její trvalé bydliště ohodnoceno pouze 5 body.

Tabulka 4: Skórovací karta žadatele č. 2

Kritérium	Hodnota kritéria	Bodové hodnocení	Váha důležitosti
Věk	36 let	30	1
Rodinný stav	Rozvedená	10	0,4
Počet vyživovaných dětí	2	15	0,6
Typ bydlení	Nájemce	10	0,8
Kategorie zaměstnání	Úředník/administrativní pracovník	20	1,5
Vzdělání	SŠ s maturitou	20	0,7
Skóre v registrech	500 a více	30	2
Místo trvalého pobytu (kraj)	Hlavní město Praha	5	0,5

Zdroj: vlastní zpracování

V následující tabulce č. 5 je názorně zobrazen výpočet bodového hodnocení jednotlivých kritérií jejichž součtem je získán celkový scoring žadatelky. Druhá potencionální klientka dosáhla relativně vysokého scoringu v celkové hodnotě 157,5 bodů.

Tabulka 5: Výpočet scoringu žadatele č. 2

Kritérium	Výpočet	Výsledná hodnota kritéria
Věk	30 * 1	30
Rodinný stav	10 * 0,4	4
Počet vyživovaných dětí	15 * 0,6	9
Typ bydlení	10 * 0,8	8
Kategorie zaměstnání	20 * 1,5	30
Vzdělání	20 * 0,7	14
Skóre v registrech	30 * 2	60
Místo trvalého pobytu (kraj)	5 * 0,5	2,5
Celkový scoring		157,5

Zdroj: vlastní zpracování

Příjmy a výdaje žadatele

Tabulka č. 6 zobrazuje příjmy a výdaje druhé žadatelky. Příjmy jsou tvořeny mzdou ze zaměstnání a alimenty, které byly soudně nařízeny bývalému manželovi žadatelky. V zaměstnání žadatelka pobírá měsíční mzdu 28 000 Kč a alimenty jsou vypláceny ve výši 4 000 Kč na jedno vyživované dítě, které má žadatelka v péči dvě. Celkem tedy k příjmu ze zaměstnání navíc dostává od bývalého manžela 8 000 Kč. Výdaje spojené s nájmem a poplatky na bydlení dosahují výše 7 000 Kč měsíčně. Úvěrové závazky u jiných finančních institucí činí 13 000 Kč měsíčně a případná budoucí splátka žádaného úvěru by byla ve výši 2 135 Kč měsíčně. Díky pobírání výživného tedy žadatelka splňuje rozpočtovou hranici pro poskytnutí financí.

Tabulka 6: Příjmy a výdaje žadatele č. 2

Příjmy (Kč)	36 000
Mzda	28 000
Jiné uznatelné příjmy (alimenty)	8 000
Výdaje (Kč)	22 135
Nájem vč. poplatků na bydlení	7 000
Úvěrové závazky	13 000
Budoucí splátka žádaného úvěru	2 135
Disponibilní příjem (Kč)	13 865

Zdroj: vlastní zpracování

Úvěrové registry

Žadatelka má v bankovním a nebankovním registru velmi pozitivní historii hodnocenou počtem více než 500 bodů. Měsíční splátka jejich závazků je sice celkem vysoká, ale aktivní úvěry má pouze dva. Jeden úvěr je poskytnut na nákup automobilu a je také tímto automobilem ručen. Druhý aktivní produkt je klasický spotřebitelský neúčelový úvěr. Žadatelka nemá žádné aktivní kreditní karty ani kontokorentní úvěr ke svému běžnému účtu, což jí přidává na dobrém hodnocení. Odmítnuté úvěry nemá žádné a pouze před přibližně dvěma lety jednu žádost o úvěr odvolala. Aktuálně nemá žádné další otevřené žádosti. Centrální registr exekucí, registr SOLUS ani insolvenční rejstřík neevidují žádné negativní informace o klientovi.

4.4.3 Žadatel č. 3

Třetím žadatelem o úvěr je manželský pár, kdy hlavním dlužníkem je 41letý muž a spoludlužníkem je jeho 37letá žena. Mají zájem o poskytnutí úvěru ve výši 350 000 Kč s dobou splácení 96 měsíců. Tento manželský pár má již v minulosti pozitivní historii u daného poskytovatele, a proto dostali nabídnut úvěr s úrokem 4,49 % p.a. a RPSN 4,58 % p.a. Měsíční splátka takového úvěru by pár vyšla na 4 346 Kč.

Manželé žijí ve Středočeské kraji, mají vlastní dům zatížený hypotečním úvěrem a vychovávají dvě děti. Muž je zaměstnán jako nižší vedoucí pracovník ve společnosti Bilsing Automation Czech s.r.o. na dobu neurčitou a jeho žena jako dělnice ve výrobě ve společnosti Škoda Auto a.s. také na dobu neurčitou. Oba žadatelé jsou vyučeni s výučním listem.

Mzda muže činí měsíčně 47 000 Kč a jeho žena má měsíční příjem 35 000 Kč. Žádné další doložitelné vedlejší příjmy manželé nemají. Společné náklady na bydlení činí 22 000 Kč, do kterých je zahrnuta splátka hypotečního úvěru a poplatky za služby. Společně mají také relativně vysoké úvěrové závazky, a to konkrétně ve výši 21 000 Kč měsíčně. Vzhledem k občasným opožděným splátkám o pár dnů mají oba spotřebitelé skóre v úvěrových registrech kolem 350 bodů.

Scoring

V tabulkách č. 7 a č. 8 jsou zpracovány osobní skórovací karty třetího žadatele a jeho spolužadatele. Manželé jsou oba v nejproduktivnější fázi života díky čemuž jsou považováni za velmi spolehlivé z pohledu věku. Proto jejich hodnocení u daného kritéria vykazuje hodnotu plného počtu bodů, tedy 30. Jak je zřejmé již ze společné žádosti, jsou žadatelé sezdaní, tudíž rodinný stav je také hodnocen celými 30 body. Společně vychovávají dvě děti, které mohou zatěžovat jejich rozpočet někdy více, než se dá předpokládat, a tak za počet vyživovaných dětí jsou oba hodnoceni 15 body. Manželé žijí ve vlastním domě, který je zatížený hypotečním úvěrem. Vlastní bydlení je obecně pozitivní informací, která dává žadatelům určitou jistotu bezproblémovosti s bydlením. Nicméně hodnocení tohoto kritéria snižuje fakt, že dům ještě není zcela bez závazků z důvodu nutnosti splácení hypotečního úvěru. Kritérium typu bydlení je tedy hodnoceno

u obou žadatelů 20 body. Muž jakožto hlavní dlužník je zaměstnán jako nižší vedoucí pracovník. Dá se tedy předpokládat určitá jistota v zaměstnání i vyšší platové podmínky. Díky této kategorii zaměstnání dosáhl hlavní žadatel na 25 bodů do své skórovací karty. Žena, která je spoludlužníkem u dané žádosti je zaměstnána jako dělnice v průmyslu. V této kategorii zaměstnání často bývají nižší příjmy a vyšší fluktuace zaměstnanců především v případě těžší fyzické práce. Proto spolužadatelce do skórovací karty přibývá na rozdíl od manžela pouze 10 bodů. Oba manželé jsou vyučeni a jejich nejvyšší dosažené vzdělání je hodnoceno 10 body. Do skórovacích karet obou žadatelů je přičteno 10 bodů za hodnocení v úvěrových registrech, které není ani špatné, ale ani příliš dobré. Dům, který žadatelé vlastní, se nachází ve Středočeském kraji, který je z hlediska počtu obyvatel žijících v sociálně vyloučených lokalitách zlatou střední cestou. Riziko nespolehlivosti lidí žijících v této oblasti není tak vysoké jako v jiných krajích, a tak je hodnocení nastaveno na 15 bodů samozřejmě pro oba žadatele.

Tabulka 7: Skórovací karta žadatele č. 3 - dlužník

Kritérium	Hodnota kritéria	Bodové hodnocení	Váha důležitosti
Věk	41 let	30	1
Rodinný stav	Ženatý	30	0,4
Počet vyživovaných dětí	2	15	0,6
Typ bydlení	Majitel s HU	20	0,8
Kategorie zaměstnání	Nižší vedoucí pracovník	25	1,5
Vzdělání	Vyučen	10	0,7
Skóre v registrech	300-400	10	2
Místo trvalého pobytu (kraj)	Středočeský kraj	15	0,5

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 8: Skórovací karta žadatele č. 3 - spoludlužník

Kritérium	Hodnota kritéria	Bodové hodnocení	Váha důležitosti
Věk	37 let	30	1
Rodinný stav	Vdaná	30	0,4
Počet vyživovaných dětí	2	15	0,6
Typ bydlení	Majitel s HU	20	0,8
Kategorie zaměstnání	Dělník v průmyslu	10	1,5
Vzdělání	Vyučena	10	0,7
Skóre v registrech	300-400	10	2
Místo trvalého pobytu (kraj)	Středočeský kraj	15	0,5

Zdroj: vlastní zpracování

Následně v tabulkách č. 9 a č. 10 naleznete hodnoty kritérií dlužníka i spoludlužníka, které jsou vynásobeny přiřazenými vahami, díky čemuž jsou získány koncové bodové hodnoty scoringu obou manželů. Hlavní žadatel dosáhl na celkové skóre 139 bodů a spolužadatelka dosáhla celkového skóre 116,5 bodů.

Tabulka 9: Výpočet scoringu žadatele č. 3 - dlužník

Kritérium	Výpočet	Výsledná hodnota kritéria
Věk	30 * 1	30
Rodinný stav	30 * 0,4	12
Počet vyživovaných dětí	15 * 0,6	9
Typ bydlení	20 * 0,8	16
Kategorie zaměstnání	25 * 1,5	37,5
Vzdělání	10 * 0,7	7
Skóre v registrech	10 * 2	20
Místo trvalého pobytu (kraj)	15 * 0,5	7,5
Celkový scoring		139

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 10: Výpočet scoringu žadatele č. 3 - spoludlužník

Kritérium	Výpočet	Výsledná hodnota kritéria
Věk	30 * 1	30
Rodinný stav	30 * 0,4	12
Počet vyživovaných dětí	15 * 0,6	9
Typ bydlení	20 * 0,8	16
Kategorie zaměstnání	10 * 1,5	15
Vzdělání	10 * 0,7	7
Skóre v registrech	10 * 2	20
Místo trvalého pobytu (kraj)	15 * 0,5	7,5
Celkový scoring		116,5

Zdroj: vlastní zpracování

Příjmy a výdaje žadatelů

Tabulka č. 11 je zpracována na základě informací o příjmech a výdajích domácnosti manželů ze třetí žádosti o spotřebitelský úvěr. Příjmy domácnosti jsou složeny ze mzdy muže, který bere v zaměstnání měsíčně 47 000 Kč, a ze mzdy ženy, která dostává v zaměstnání 35 000 Kč měsíčně. Žádné další doložitelné příjmy manželé nemají. Mezi jejich výdaje patří splátka hypotečního úvěru a náklady na bydlení, které dohromady činí měsíčně 22 000 Kč. Také mají další úvěrové závazky, které jsou poskytovány vždy společně pro oba manžele, a celkově jejich měsíční splátka dosahuje na 21 000 Kč. V případě poskytnutí požadovaného úvěru by se k jejich výdajům přičetla ještě měsíční splátka ve výši 4 346 Kč. Manželé sice mají velmi vysoké výdaje, ale vzhledem k jejich vysokým příjmům stále splňují rozpočtovou hranici pro poskytnutí dalšího úvěru.

Tabulka 11: Příjmy a výdaje žadatelů č. 3

Příjmy (Kč)	82 000
Mzda	47 000
Mzda spoludlužník	35 000
Výdaje (Kč)	47 346
Hypotéka vč. poplatků na bydlení	22 000
Ostatní úvěrové závazky	21 000
Budoucí splátka žádaného úvěru	4 346
Disponibilní příjem (Kč)	34 654

Zdroj: vlastní zpracování

Úvěrové registry

Vzhledem k tomu, že veškeré úvěry, které mají oba žadatele v bankovním a nebankovním registru, byly čerpány společně, je zároveň i jejich platební historie velmi podobná. Dlužník i spoludlužník dosahují bodového hodnocení v registrech kolem 350 bodů. Kromě vysokého hypotečního úvěru, mají také spoustu dalších úvěrových závazků, které však ne vždy dokáží včas hradit. Nikdy se nejednalo o velké výkyvy nebo vyloženě problémy se splácením, nicméně se občas se splátkami o pár dnů opozdí. V kombinaci s velkým množstvím úvěrových závazků to nevyvolává nejlepší dojem. Důležité však je, že nikdy neměli žádné větší problémy se splácením či situací, kdy by nezaplatili splátku vůbec. Aktivních spotřebitelských úvěrů mají aktuálně 8, k tomu má muž otevřenou jednu kreditní kartu a kontokorentní úvěr ke svému běžnému bankovnímu účtu. Žena používá stejnou kreditní kartu a také má ke svému běžnému účtu zřízen kontokorent. Kreditní karta i oba kontokorenty nebývají příliš čerpány, což jsou polehčující informace. V nedávné době mají manžele v registrech dva odmítnuté úvěry, které mohou být odmítnuty například z důvodu vysoké úvěrové angažovanosti, na kterou každá finanční instituce pohlíží trochu jinak. Žádosti o úvěr žádné další otevřené nemají. Ověření v insolvenčním rejstříku, registru SOLUS a centrálním registru exekucí je u obou žadatelů v pořádku bez negativních záznamů.

4.4.4 Žadatel č. 4

Dalším zájemcem o poskytnutí úvěru je 59letý muž, který by si rád vypůjčil 50 000 Kč s dobou splatnosti 24 měsíců. Úroková sazba byla žadateli nabídnuta 19,9 % p.a. s RPSN 21,82 % p.a. Splátka by žadatele měsíčně vyšla na 2 542 Kč.

Zájemce o úvěr žije v Královéhradeckém kraji v nájemním bytě se svou manželkou. Již nevychovává žádné dítě a je v důchodu. Vystudovanou má vysokou školu.

Příjmy žadatele jsou pouze z důchodu a to 13 700 Kč. Jeho celkové náklady na bydlení činí 3 000 Kč a ostatní úvěrové závazky 18 000 Kč. V úvěrových registrech není příliš kladně hodnocen a je mu přiřazeno pouze okolo 250 bodů.

Scoring

V tabulce č. 12 je možné zhlédnout skórovací kartu s hodnocením čtvrtého žadatele o úvěr. Je už staršího věku, kdy se dá předpokládat brzký odchod do důchodu, a z toho důvodu je hodnocení věkové kategorie pouze 10 bodů. Žadatel je ženatý, v tomto kritériu nabývá jeho skórovací karta plných 30 bodů, v případě velkých problémů se splácením by mohla riziko úvěrových ztrát snížit jeho manželka. Žadatel již nevyživuje žádné nezletilé dítě, a proto i toto kritérium působí ve prospěch žadatele a je mu přiděleno 30 bodů. Jak již bylo zmiňováno při scoringu některých předchozích žadatelů, není nájemní byt úplnou životní jistotou, a tak i čtvrtý žadatel je z tohoto pohledu hodnocen 10 body. Přestože je žadateli teprve 59 let, již není zaměstnán a pobírá pouze starobní důchod. Bohužel tento typ příjmu není hodnocen vysokým počtem bodů vzhledem ke skutečnosti, že průměrný důchod v České republice je relativně nízký pro pokrytí veškerých životních nákladů. Přiděleno je tedy žadateli v tomto kritériu pouze 5 bodů. Naopak mužovo vzdělání je vysokoškolské, a díky tomu získává do skórovací karty dalších 30 bodů. Historie v bankovním a nebankovním registru však není příliš pozitivní. Hodnota skóre uváděna právě registry je pouze kolem 250 bodů, což je velmi nízké hodnocení, a i při výpočtu scoringu bude mít následky v podobně získání pouze 5 bodů. Byt, ve kterém žadatel žije, se nachází ve Středočeském kraji, kde je průměrné riziko problémových osob žijících v sociálně vyloučených lokalitách. Hodnocení trvalého pobytu tedy dosahuje na 15 bodů.

Tabulka 12: Skórovací karta žadatele č. 4

Kritérium	Hodnota kritéria	Bodové hodnocení	Váha důležitosti
Věk	59 let	10	1
Rodinný stav	Ženatý	30	0,4
Počet vyživovaných dětí	0	30	0,6
Typ bydlení	Nájemce	10	0,8
Kategorie zaměstnání	Důchodce	5	1,5
Vzdělání	Vysokoškolské	30	0,7
Skóre v registrech	250-300	5	2
Místo trvalého pobytu (kraj)	Středočeský kraj	15	0,5

Zdroj: vlastní zpracování

Součet všech hodnot jednotlivých kritérií vyšel žadateli na 94 bodů, což je poměrně nízké hodnocení. Detaily výpočtů lze najít v tabulce č. 13.

Tabulka 13: Výpočet scoringu žadatele č. 4

Kritérium	Výpočet	Výsledná hodnota kritéria
Věk	10 * 1	10
Rodinný stav	30 * 0,4	12
Počet vyživovaných dětí	30 * 0,6	18
Typ bydlení	10 * 0,8	8
Kategorie zaměstnání	5 * 1,5	7,5
Vzdělání	30 * 0,7	21
Skóre v registrech	5 * 2	10
Místo trvalého pobytu (kraj)	15 * 0,5	7,5
Celkový scoring		94

Zdroj: vlastní zpracování

Příjmy a výdaje žadatele

Žadatelovi příjmy plynou pouze ze starobního důchodu a jsou v celkové měsíční výši 13 700 Kč. Jeho problémem jsou velmi vysoké výdaje, které výrazně převyšují jeho příjem. Náklady na nájemné včetně poplatků na bydlení si žadatel dělí s manželkou na půl. Do výdajů je tedy žadateli započítáno pouze 3 000 Kč měsíčně. Zároveň má žadatel vůči svému příjmu velmi vysoké závazky u jiných úvěrových společnostech. Měsíčně je muž povinen hradit 18 000 Kč dalším finančním institucím. Samozřejmě je nutné brát v potaz i případnou budoucí splátku úvěru, o který má žadatel zájem, a ta by v případě poskytnutí financí činila 2 542 Kč. Přehledný rozpis žadatelových příjmů a výdajů naleznete v tabulce č. 14, ze které je zcela zřejmé, že hodnocený žadatel nespĺňuje rozpočtovou hranici pro poskytnutí požadovaného úvěru. Dá se předpokládat, že žadateli s výdaji pomáhá manželka, případně existuje ještě nějaký vedlejší příjem, který však nelze doložit nebo není oficiálně uznatelný pro započtení do rozpočtů.

Tabulka 14: Příjmy a výdaje žadatele č. 4

Příjmy (Kč)	13 700
Důchod	13 700
Výdaje (Kč)	23 542
Nájem vč. poplatků na bydlení	3 000
Úvěrové závazky	18 000
Budoucí splátka žádaného úvěru	2 542
Disponibilní příjem (Kč)	- 9 842

Zdroj: vlastní zpracování

Úvěrové registry

Jak již napovídají rozpočty klienta i hodnocení v bankovním a nebankovním registru klientských informací, platební morálka žadatele rozhodně není ideální a jsou v ní častá problémová období. Spotřebitel má aktivních 6 úvěrů, 2 kreditní karty a kontokorentní úvěr ke svému běžnému bankovnímu účtu. U osobních úvěrů je možné sledovat relativně velké delikvence ve splácení, které jsou vážnější než zpoždění splátek o pár dní. U tří úvěrů se před půl rokem dostal do fáze, kdy neuhradil 2 splátky. V minulosti, přibližně před třemi lety, mu byl dokonce jeden úvěr zesplatněn. V posledních měsících se jeho splácení zlepšilo a nevykazuje žádné výraznější negativní výkyvy kromě toho, že obě aktivní kreditní karty i kontokorent jsou zcela vyčerpány. Kvůli negativním záznamům v historii má žadatel v registru více odmítnutých žádostí, a také aktuálně další dvě otevřené žádosti. Insolvenční rejstřík, registr SOLUS a centrální registr exekucí nevykazují žádné další negativní záznamy.

4.4.5 Žadatel č. 5

Posledním žadatelem je 22letý svobodný muž, který požádal o úvěr ve výši 70 000 Kč a splatností 96 měsíců. Úroková sazba mu byla nabídnuta 18,9 % p.a. s RPSN 19,44 % p.a. V případě, že by byl spotřebiteli úvěr poskytnut, jeho měsíční splátka by byla ve výši 1 376 Kč.

Muž žije v Ústeckém kraji v domě u rodiny a v péči má 1 dítě. Jeho příjmy plynou ze samostatné činnosti, kdy se živí jako elektrikář. Podnikat začal teprve minulý rok v měsíci květnu. Nejvyšší dosažené vzdělání žadatele je základní.

Příjmy ze samostatné činnosti byly vypočteny z daňového přiznání ve výši 8 750 Kč měsíčně. Na bydlení rodině přispívá 2 000 Kč měsíčně a nemá žádné úvěrové závazky. Vzhledem k nulové historii v úvěrových registrech je žadatel hodnocen chybovým kódem 25.

Scoring

Tabulka č. 15 je přehledným zpracováním osobní skórovací karty posledního žadatele o spotřebitelský úvěr. Jedná se o velmi mladého člověka. Z právního hlediska si může každá svéprávná fyzická osoba zažádat o úvěr již od 18 let, ale příliš mladí klienti jsou vyhodnocováni jako nejrizikovější skupina spotřebitelů. Žadatel tedy spadá do nejmladší věkové kategorie, která je hodnocena pouze 5 body. Mladý muž je zatím svobodný, a tak je jeho rodinný stav hodnocen 20 body. Na svůj věk však již vyživuje jedno nezaopatřené dítě, díky čemuž je jeho hodnocení kritéria počtu vyživovaných dětí sníženo na 15 bodů. Žadatel si uvedl, že bydlí u rodiny a tato informace od potencionálního klienta nepůsobí velmi důvěryhodným dojmem. Jeho typ bydlení pro celkový scoring je tedy hodnocen pouze 5 body. Žadatel se rozhodl pracovat na vlastní jméno a věnuje se tedy samostatné činnosti. Jako podnikatel vykonává práci elektrikáře, která spadá do kategorie hodnocené 10 body. Mladý podnikatel ve svém vzdělání po základní škole již dále nepokračoval, je mu tedy i k tomuto kritériu přiřazeno 5 bodů. Může se zdát logické, že žadatel ještě nemá žádnou úvěrovou historii v registrech, generuje se mu tedy takzvaný chybový kód 25, který vyjadřuje právě situaci, kdy o dotyčném člověku nelze nalézt žádné informace o jeho platební morálce. Bohužel za tuto skutečnost nemůže být spotřebiteli přidělen žádný bod, který by zvyšoval celkové dosažené skóre. Místo trvalého pobytu muže je hlášeno v Ústeckém kraji, kde je velké množství sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel. Je zde tedy relativně vysoké riziko vzniku problémů se splácením, které snižuje hodnocení posledního scoringového kritéria pouze na 5 bodů.

Tabulka 15: Skórovací karta žadatele č. 5

Kritérium	Hodnota kritéria	Bodové hodnocení	Váha důležitosti
Věk	22 let	5	1
Rodinný stav	Svobodný	20	0,4
Počet vyživovaných dětí	1	15	0,6
Typ bydlení	Bydlení u rodiny	5	0,8
Kategorie zaměstnání	OSVČ – elektrikář	10	1,5
Vzdělání	Základní	5	0,7
Skóre v registrech	Chybový kód 25	0	2
Místo trvalého pobytu (kraj)	Ústecký kraj	5	0,5

Zdroj: vlastní zpracování

Poslední zájemce o spotřebitelský úvěr se po výpočtu jednotlivých hodnot kritérií a jejich součtu dostal na hodnotu celkového scoringu 47 bodů. Jedná se o velmi špatné hodnocení, které je znázorněno v tabulce č. 16.

Tabulka 16: Výpočet scoringu žadatele č. 5

Kritérium	Výpočet	Výsledná hodnota kritéria
Věk	5 * 1	5
Rodinný stav	20 * 0,4	8
Počet vyživovaných dětí	15 * 0,6	9
Typ bydlení	5 * 0,8	4
Kategorie zaměstnání	10 * 1,5	15
Vzdělání	5 * 0,7	3,5
Skóre v registrech	0 * 2	0
Místo trvalého pobytu (kraj)	5 * 0,5	2,5
Celkový scoring		47

Zdroj: vlastní zpracování

Příjmy a výdaje žadatele

Jak již bylo několikrát zmíněno, žadatel si vydělává samostatnou výdělečnou činností. Proto jeho příjem je třeba vypočítat z doloženého daňového priznání za předchozí rok.

V tabulce č. 17 jsou nejdůležitější údaje, které se při výpočtu průměrného měsíčního příjmu u podnikatelů využívají. Nejjednodušší variantou je od základu daně ze samostatné činnosti (řádek 37 daňového přiznání) odečíst řádek 74 daňového přiznání, na kterém lze najít údaj o dani po uplatnění slevy. Po provedení odečtu daně od základu daně je výsledek vydělen 12 měsíci, v případě podnikání po celý kalendářní rok, nebo poměrně tolika měsíci, po které podnikatel aktivně prováděl samostatnou činnost. V případě hodnoceného žadatele je vypočtená daň nulová, a proto se dělit bude celý údaj uveden na řádce č. 37. Vzhledem k tomu, že spotřebitel podniká od měsíce května loňského roku, bude základ daně dělen pouze 8 měsíci. Jeho příjem tedy vychází průměrně na 8 750 Kč měsíčně. V případě, kdy by podnikatel uplatňoval výdaje procentem z příjmu, bylo by možné při nesplnění podmínek pro rozpočet přihlídnout k této informaci a výpočet průměrného měsíčního příjmu trochu poupravit.

Tabulka 17: Údaje pro výpočet příjmu z daňového přiznání fyzické osoby

Nejdůležitější řádky při výpočtu příjmu z daňového přiznání fyzické osoby	
37 Dílčí základ daně nebo ztráta ze samostatné činnosti podle § 7 zákona (ř. 104 přílohy č. 1)	70 000
74 Daň po uplatnění slevy podle § 35 zákona	0
Údaje z přílohy č. 1	
101 Příjmy podle § 7 zákona	125 000
102 Výdaje související s příjmy podle § 7 zákona	55 000
104 Rozdíl mezi příjmy a výdaji (ř. 101 – ř. 102) nebo výsledek hospodaření (zisk, ztráta)	70 000
Uplatnění výdajů procentem z příjmu	NE

Zdroj: vlastní zpracování

Příjem mladého podnikatele je tedy odhadován přibližně na 8 750 Kč měsíčně, což není příliš vysoká částka. Jeho výdaje jsou však také nízké. Rodině, u které žije, přispívá na bydlení 2 000 Kč měsíčně a jinak žádné závazky a výdaje nemá. V případě, že by byla žadateli poskytnuta finanční částka, o kterou má zájem, jeho měsíční splátka by činila 1 376 Kč. Rozpis příjmů a výdajů žadatele je zobrazen v tabulce č. 18.

Tabulka 18: Příjmy a výdaje žadatele č. 5

Příjmy (Kč)	8 750
Mzda	8 750
Výdaje (Kč)	3 376
Příspěvek na bydlení u rodiny	2 000
Úvěrové závazky	0
Budoucí splátka žádaného úvěru	1 376
Disponibilní příjem (Kč)	5 374

Zdroj: vlastní zpracování

Úvěrové registry

Jelikož žadatel nemá žádnou úvěrovou historii ani údaje o platební morálce, nelze tedy jeho úvěrové registry nijak hodnotit. Chybový kód 25 vyjadřuje právě nepřítomnost jakýchkoliv informací o spotřebiteli. Insolvenční rejstřík žadatele i registr SOLUS je v pořádku, nicméně při ověřování centrálního registru exekucí byl objeven záznam o jedné exekuci, přestože v malé výši.

5 Výsledky a diskuse

5.1 Zhodnocení žadatele č. 1

Při vlastní úvěrové analýze prošel první žadatel výpočtem scoringu se 129 body, což je velmi průměrný výsledek, nicméně stále splňující hranici pro akceptování jeho žádosti o úvěr. Veškerá jeho hodnocená kritéria jsou shledána jako relativně důvěryhodná pro poskytnutí požadovaných financí. Nejvyšší rizikovost je udána pouze místem trvalého bydliště. Tato informace nemusí být zcela směrodatná. Spousta jedinců má trvalé bydliště hlášené na jiném místě, než ve skutečnosti opravdu žije a samozřejmě fakt, že je v určitém kraji více rizikových klientů nemusí znamenat, že i tento klient bude jedním z nich.

Výsledky hodnocení klientových příjmů a výdajů jsou také brány spíše pozitivně. Žadatel pobírá poměrně vysokou čistou mzdu, což je určitě dobrý předpoklad pro řádné splácení svých závazků. Jeho výdaje jsou ale bohužel také relativně vysoké. Vynakládat na úvěrové závazky 13 000 Kč měsíčně není zanedbatelná částka. Nicméně po celkovém zhodnocení žadatelovi finanční situace bylo dospěno k výsledku, že jeho disponibilní příjem je stále ve výši 11 153 Kč i po odečtení budoucí měsíční splátky při poskytnutí požadovaného úvěru. Tato suma je hodnocena jako dostatečná pro měsíční vyžití jedné osoby včetně vyživovaného dítěte, a proto není důvod pro negativní rozhodnutí z hlediska finančních možností spotřebitele, přestože by měl žadatel již více zvažovat financování vlastních potřeb dalšími úvěrovými produkty.

Historie v úvěrových registrech jsou jednou z nejdůležitějších součástí celkového hodnocení bonity žadatele. Jsou reálným odrazem chování klienta a jeho platební morálky. Pozitivní historie v úvěrových registrech prvnímu žadateli velmi přispívá k dobrému hodnocení vlastní bonity. Veškeré splácení zvládá bez problému a negativní informaci lze spatřit pouze v počtu jeho úvěrových závazků, který je vyšší, než by se mohlo zdát vhodné. Nepřítomnost žádného exekučního řízení je podmínkou pro poskytnutí finančních prostředků a hodnocený žadatel tuto podmínku splňuje. Se spotřebitelem není, a ani v minulosti nikdy nebylo, vedeno insolvenční řízení, a tím byla splněna další nezbytná podmínka pro možné financování potřeb vypůjčenými prostředky. Zároveň nebyl nalezen záznam o žadateli ani v registru SOLUS.

Vlastní úvěrovou analýzou je tedy zhodnocena bonita žadatele jako solidní pro poskytnutí požadovaného úvěru ve výši 100 000 Kč. Vzhledem ke zjištěnému celkovému scoringu žadatele je i vyšší úroková sazba dobrou volbou. Zvýšená úroková sazba vyvažuje vyšší riziko, které by mohlo vzniknout při navázání úvěrového vztahu se spotřebitelem. Pokud by veškeré ověřování poskytnutých informací a dokumentů proběhlo v pořádku, je společnosti doporučena spolupráce s hodnoceným žadatelem. Možností, která by se dala zvážit, je nabídnutí spotřebiteli poskytnutí konsolidace jeho stávajících úvěrů, v rámci které by mu bylo zároveň poskytnuto i jím požadovaných 100 000 Kč pro libovolný účel. Společnost by tím přebrala kontrolu nad jeho dosavadními úvěrovými závazky a získala by i větší zisk z daného klienta.

5.2 Zhodnocení žadatele č. 2

Celkový scoring druhé žadatelky byl bodově ohodnocen 157,5 body. Jedná se o kladné zhodnocení, které dostatečně přesahuje hranici pro získání úvěrového produktu. Ve většině hodnocených kritériích dosahuje žadatelka dobrých hodnot, které dopomáhají dobrému dojmu žadatelčiny situace. Nejnižším počtem bodů je hodnoceno pouze místo trvalého pobytu, které má spotřebitelka vedeno v Praze. Vzhledem k počtu obyvatel Prahy je logické, že je zde také vyšší počet problémových osob. Nelze však na tuto situaci pohlížet příliš závažně a brát tuto informaci jako stěžejní.

Žadatelčin příjem je na hlavní město průměrný, ale s výdaji na vyživované děti jí pomáhá bývalý manžel, který na děti přispívá 8 000 Kč měsíčně v podobě výživného. Tyto finance klientce velmi pomáhají pokrývat veškeré její náklady, a proto i po odečtení výdajů na bydlení a vyšších splátek na další úvěry je její disponibilní příjem vypočten na 13 865 Kč. Výše zůstatku k využití splňuje nastavená pravidla rozpočtu pro získání žádaného úvěrového produktu.

Platební morálka žadatelky vedena v úvěrových registrech je velmi pozitivní. Její měsíční splátky sice zatěžují rozpočet dost vysokou částkou, ale aktivní úvěry má pouze dva a z toho jeden využít pro potřeby nákupu automobilu. Dá se tedy předpokládat, že spotřebitelka nevyužívá úvěrového financování při každé náročnější situaci, ale spíše

pro výraznější a potřebné investice. Tého domněnce nasvědčuje i fakt, že klientka nevyužívá možnosti kontokorentních úvěrů ani kreditních karet. Nezbytnými informace u klientky bylo také kladné ověření v centrálním registru exekucí, registru SOLUS a insolvenčním rejstříku, které proběhlo naprosto v pořádku.

Úvěrovou analýzou jsou shledány veškeré zjištěné informace pozitivními pro poskytnutí požadovaného úvěru ve výši 130 000 Kč. Navázání úvěrového vztahu je společnosti doporučeno v případě, že veškeré informace a doklady budou v pořádku ověřeny.

5.3 Zhodnocení žadatele č. 3

Jako třetí byla analyzována bonita dvou manželů. Scoring muže, který je veden jako hlavní žadatel, a ženy, která je vedena jako spolužadatel, je počítán pro každého zvlášť. Muž dosáhl v celkovém scoringu na hodnotu 139 bodů, a tím prošel hranicí pro akceptaci žádosti o úvěr. Jeho ženě byl vypočten scoring v hodnotě 116,5 bodů, což je hodnota, která by v případě, že by žena žádala sama, hranici pro poskytnutí financí nesplnila. Také to ale není takové skóre, které by mělo být zamítnuto. Pokud by žena žádala o úvěr sama, dostala by možnost právě přidání spolužadatele, ale v tomto případě je žádost rovnou podána společně. Skórovací karta ani jednoho ze žadatelů neobsahuje nejnižší hodnoty nějakého z kritérií. To je velmi dobré znamení pro obecné hodnocení situace žadatelů. Vzhledem k tomu, že většina informací obou spotřebitelů je shodná, skórovací karty se liší pouze v zaměstnání, které jsou manželé vykonávány, a proto má žena o něco nižší celkové skóre než muž.

Příjmy a výdaje žadatelů jsou hodnoceny dohromady z důvodu sdílení společné domácnosti. Mzdy obou manželů jsou dostatečně vysoké pro řádné fungování rodiny. Bohužel výdaje domácnosti jsou až příliš vysoké. Vlastní sice své bydlení, ale stále je zatíženo hypotečním úvěrem, který žadatelé musí splácet zároveň s dalšími úvěrovými závazky, které jsou také velmi vysoké. I přes vysoké výdaje je však jejich disponibilní příjem spočítán na 34 654 Kč měsíčně a s takovými prostředky by neměli mít žádné finanční potíže.

Úvěrové registry, které zachycují platební morálku a chování obou žadatelů, ale tak pozitivní nejsou. Vysoký počet aktivních úvěrů, které nesplacení vždy včas, přestože se nejedná o velké výkyvy, nejsou nejlepší vizitkou. Jen díky nepřítomnosti výrazných delikvencí se dá k této situaci přihlédnout shovívavě a nemusejí se vyvozovat až příliš negativní závěry. Insolvenční řízení ani jeden z žadatelů nikdy nepodstoupil a ani exekuční příkazy na jejich majetek nejsou evidovány. Manželé nejsou vedeni ani v registru SOLUS.

Obecně je poskytnutí úvěru manželům společnosti doporučeno. Z úvěrové analýzy však vyplývá mírně zvýšené úvěrové riziko u hodnocených žadatelů. Společnost již platební morálku manželů sledovala i na vlastním poskytnutém úvěru, kde bylo vše v pořádku, proto stanovený úrok pro jejich aktuální žádost je dost nízký. Pro snížení úvěrového rizika je možné poskytnout částku s nepatrně vyšším úrokem, než je v žádosti původně nabízen. Případě by se dala zvažovat možnost poskytnutí nižší částky, než požadovaných 350 000 Kč. Tato varianta by ale společnost mohla připravit o výnosy z klientů, kteří nejsou hodnoceni až tak rizikově včetně rozpočtu, který je pro takto vysokou částku zcela dostačující.

5.4 Zhodnocení žadatele č. 4

Čtvrtý žadatel výpočtem scoringu neprošel s příliš dobrými výsledky. Nízké hodnoty byly ve skórovací kartě přiděleny hned třem kritériím, kdy nejhůře hodnocena je především kategorie zaměstnání a skóre v bankovních a nebankovních registrech klientských informací, které má nejvyšší váhu. Jeho celkové skóre bylo ohodnoceno 94 body. Tento scoring nesplňuje hranice pro poskytnutí finančních prostředků od společnosti. Jen kvůli hodnotám scoringu však ještě není nutné spotřebitele zcela zamítat a dále se jím nezabývat. Hodnocení žadatele rozhodně není pozitivně nakloněné k poskytnutí úvěru jemu samotnému, nicméně by mohla být možnost na požadovaný úvěr dosáhnout s dostatečně bonitním spolužadatelem, který by k žádosti měl možnost přistoupit. Bohužel ani tato varianta však nemůže být žadateli nabídnuta v případě, že jeho následující hodnocení nebude kladné.

Z výsledků je zřejmé, že spotřebitel má velké problémy s rozpočtem, kdy jeho příjem ze starobního důchodu výrazně převyšují jeho výdaje na bydlení, a především úvěrové závazky. Disponibilní příjem staršího muže zachází až do minusových hodnot, a to zřetelně směřuje k výsledku, že bonita spotřebitele je velmi špatná.

Rozpočty žadatele již mohou napovídat tomu, že i historie v úvěrových registrech nebude ideální. Spotřebitel nezvládá ze svého příjmu pokrýt veškeré své závazky, a tak jeho platební morálka mívá velké výkyvy. V posledních měsících sice jeho úhrada závazků začala být bezproblémová, ale vzhledem k jeho rozpočtům a historii je potřeba dlouhodobější řádné splácení pro zlepšení hodnocení v úvěrových registrech. Vhodné by bylo také vyrovnání vyčerpaných kreditních karet a kontokorentního úvěru, kvůli kterým žadatel není schopen fungovat pouze s vlastními financemi. I přes nepřítomnost záznamu v centrálním registru exekucí, registru SOLUS a insolvenčním rejstříku tento klient není shledán vhodným kandidátem pro poskytnutí úvěru.

I přes nízkou požadovanou částku a vysoké úrokové procento není doporučeno společnosti navázat s klientem úvěrový vztah. Pokud by šlo pouze o hodnotu scoringu a nedostatečné finance, dala by se zvažovat možnost nabídky přistoupení spoludlužníka k žádosti. Nicméně pokud je přihlédnuto i k historii platební morálky v úvěrových registrech, prozatím není žadatel klientem, o kterého by společnost měla stát. Bude-li spotřebitel svou finanční situaci řešit a nadále řádně splácet své závazky, je možné, že po delší době bude opět dostatečně důvěryhodným pro poskytnutí alespoň nižšího úvěru.

5.5 Zhodnocení žadatele č. 5

Poslední žadatel získal při výpočtu scoringu nejhorší hodnocení v celkem pěti kritériích. Již tento fakt může být předpokladem pro velmi nízký scoring a opravdu tomu tak při analýze bylo. Žadatelův scoring je spočítán na pouhých 47 bodů, což je velice nízké hodnocení, které vede k přímému zamítnutí žádosti o úvěr. Přesto byla dále prováděna i analýza příjmů a výdajů a analýza úvěrových registrů.

Příjmy se v případě podnikatelů hodnotí velmi těžko. Podkladem pro jejich odhad je pouze daňové přiznání, které je často optimalizováno různými metodami od používání paušálních výdajů, přes různé odpočty položek od základu daně, až například k nepřiznávání veškerých příjmů. Pokud podnikatelé tyto techniky využívají, musejí také počítat s následky, které tyto optimalizace mohou mít, například právě při žádosti o úvěrové produkty. Z daňového přiznání je klientovi odhadnut měsíční příjem z podnikání na 8 750 Kč měsíčně. To je sám o sobě velmi nízký příjem. Samozřejmě i tento žadatel má určité výdaje, i když pouze nízké v podobě příspěvku rodině na domácnost. Přesto jeho disponibilní příjem není dostačující a nesplňuje hranici pro poskytnutí úvěru.

Žadateli dosud nebyl poskytnut žádný úvěrový produkt, a proto nemá ani žádné záznamy v úvěrových registrech. Nelze tedy hodnotit platební morálka či chování daného spotřebitele. Navíc byl v centrální evidenci exekucí nalezen záznam o vedení jednoho exekučního řízení proti žadateli.

Ze všech výše zmíněných důvodu je rozhodně nedoporučeno společnosti poskytnout finanční prostředky hodnocenému spotřebiteli.

6 Závěr

Cílem diplomové práce je posouzení bonity vzorových žadatelů a na základě provedené úvěrové analýzy doporučení či nedoporučení navázání úvěrového vztahu mezi zvolenou nebankovní společností a hodnocenými spotřebiteli. V práci je využita vlastní úvěrová analýza hodnocení bonity spotřebitelů, která je prováděna na základě získaných dat poskytnutých klienty při žádosti o spotřebitelský úvěr. Shrnutí výsledků analýzy je možné nalézt v kapitole č. 5.

Pro hodnocení bonity v této práci je vybráno pět žadatelů, kteří jsou posuzováni vlastní úvěrovou analýzou autorky práce, která však vychází ze zákonných pravidel pro zodpovědné úvěrování. Úvěrová analýza se zaměřuje na výpočet scoringu klienta pomocí skórovacích karet, hodnocení příjmů a výdajů žadatelů, a také ověřování informací z bankovního a nebankovního registru klientských informací. Dále jsou posuzovány informace zjištěné z insolvenčního rejstříku, registru SOLUS a centrální evidence exekucí.

První tři žadatelé, kteří byli v práci hodnoceni, jsou shledáni vhodnými kandidáty pro navázání úvěrového vztahu. Scoring žadatele č. 1 je hodnocen velmi průměrně, ale splňuje veškeré hranice pro poskytnutí finančních prostředků i z pohledu hodnocení jeho příjmů a výdajů. V úvěrových registrech má pozitivní historii a v insolvenčním rejstříku, registru SOLUS a centrálním registru exekucí nejsou nalezeny žádné záznamy. Proto je spolupráce nebankovní společnosti doporučena, i když s možným přihlédnutím k nabídce konsolidace stávajících úvěrů spotřebitele. Druhým žadatelem je žena, která dosáhla scoringu vyššího než první žadatel, a i její disponibilní příjem přesahuje hranici, která je nastavena pro možnost poskytnutí požadovaného úvěru. Platební morálka žadatelky je velice kvalitní a bez jakýchkoliv zaváhání. Insolvenční rejstřík, registr SOLUS a centrální registr exekucí má také v pořádku, a proto je i v tomto případě společnosti doporučeno finanční prostředky žadatelce poskytnout. V třetím případě je hodnocen manželský pár, ve kterém je hlavním žadatelem muž. Jeho žena by na základě scoringu sama na úvěr nedosáhla, ale ani nebyla hned zamítnuta. Ve společné žádosti je však i nižší scoring akceptován, jelikož je vyvažován scoringem hlavního žadatele, který dosahuje potřebných hodnot pro akceptaci úvěrové žádosti. Manželé i přes jejich vysoké výdaje na domácnost a ostatní úvěrové závazky s velkou rezervou pravidla rozpočtu splňují. I přes

občasné lehké zaváhání při splácení svých závazků je jejich historie v úvěrových registrech vesměs pozitivní. Pozitivní je i nepřítomnost negativních informací z insolvenčního rejstříku, registru SOLUS a centrálního registru exekucí. I s těmito žadateli je společnosti doporučeno navázat spolupráci a poskytnout požadované finance s návrhem na nepatrné zvýšení úrokové sazby.

U dalších dvou hodnocených žadatelů analýza prokázala nedostatečné plnění podmínek pro akceptování žádosti o spotřebitelský úvěr. Čtvrtý žadatel dosahuje scoringu, ke kterému by šlo přihlédnout a navrhnout přistoupení spolužadatele k úvěru. Nicméně i jeho rozpočet se nachází v záporných číslech, a to se odráží na jeho platební morálce, kdy nezvládá řádně splácet své závazky. Proto i přes žádné negativní informace v insolvenčním rejstříku, registru SOLUS i centrálním registru exekucí není doporučeno tomuto žadateli finance poskytnout. Poslední žadatel dosahuje scoringu, který vede k přímému zamítnutí žádosti o úvěr bez dalšího posuzování. I přesto však byly hodnoceny jeho příjmy a výdaje a úvěrové registry. Disponibilní příjem byl shledán nedostatečným, i když u podnikatele je těžší měsíční příjem odhadnout. Problémem u tohoto žadatele je nejen žádná úvěrová historie, tudíž nemožnost posoudit platební morálku, ale především zjištění, že klient je veden v centrálním registru exekucí. Spolupráce s ním je tedy razantně nedoporučována.

Závěrem lze tedy říci, že dostatečné hodnocení bonity žadatelů je velmi důležitou součástí procesu poskytování úvěrů každé společnosti. Správná úvěrová analýza výrazně snižuje úvěrové riziko, i když samozřejmě ne vždy dokáže veškerým problémům zabránit. I spotřebitel, který byl zhodnocen jako nerizikový, se může dostat do situace, kdy se problémům s financemi nevyhne.

7 Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje:

1. ČERVENKA, Miroslav, IRCINOVÁ, Dagmar a ŠKVÁRA, Miroslav. *Spotřebitelské úvěry*. Praha : Ing. Miroslav Škvára, MBA, 2017. 978-80-904823-4-0.

2. KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví*. Brno : BizBooks, 2012. 978-80-265-0001-8.

3. KAŠPAROVSKÁ, Vlasta, a další. *Spotřebitelský úvěr*. Brno : Evropská asociace finančního plánování Česká republika, 2017. 978-80-270-1559-7.

4. PAVELKA, František, BARDOVÁ, Dagmar a OPLTOVÁ, Radka. *Úvěrové obchody*. Praha : Bankovní institut vysoká škola, 2001. 80-7265-037-8.

5. REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha : Management press, 2012. 978-80-7261-240-6.

6. TEPLÝ, Petr a kolektiv. *Navigátor bezpečného úvěru*. Praha : Karolinum, 2013. 978-80-246-2287-3.

7. WATERHOUSE, Price. *Základy bankovníctví*. Praha : Management Press, 1996. 80-85943-02-6.

Internetové zdroje:

8. ABC s.r.o. Webové stránky společnosti. [Online] 2019.

9. Banky.cz. *Bankovní slovník - mikro-půjčka*. Banky.cz. [Online] 2018. <https://www.banky.cz/bankovni-slovník/mikro-pujcka/>.

10. CBCB - Czech Banking Credit Bureau, a. s. *Průvodce úvěrovými registry*. Czech Banking Credit Bureau. [Online] 2018. <https://www.cbcb.cz/wp-content/uploads/2017/08/pruvodce-uverovymi-registry.pdf>.

11. Cribis.cz. *Uživatelská příručka*. [Online] 2019. <https://docplayer.cz/18835299-Uzivatelaska-pri-rucka-dale-jen-manual-produktu-cribis-verze-2016-06-17.html>.

12. Česká národní banka. *Zadlužení domácností - ARAD systém*. Česká národní banka. [Online] 2018. http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.hlavni_ukazatele?p_iframe=0&p_lang=CS.

13. Evropský sociální fond ČR. *Mapa sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR*. [Online] 2019. https://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/index2f08.html?page=iframe_orp.

- 14. Exekutorská komora České republiky.** *Centrální evidence exekucí.* [Online] 2018. <https://www.ceecr.cz/>.
- 15. JERMÁŘ, Petr.** *Spotřebitelské úvěry dále zlevňují.* Banky.cz. [Online] 2018. <https://www.banky.cz/clanky/spotrebitelske-uvery-dale-zlevnuji/>.
- 16. KAGAN, Julia.** *Consumer Credit.* Investopedia. [Online] 2019. <https://www.investopedia.com/terms/c/consumercredit.asp>.
- 17. Ministerstvo spravedlnosti České republiky.** *Insolvenční rejstřík.* [Online] 2018. <https://isir.justice.cz/isir/common/stat.do?kodStranky=PROVOZPODMINKY>.
- 18. Parlament České republiky.** *Zákon o spotřebitelském úvěru.* Zákony pro lidi.cz. [Online] 2018. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-257>.
- 19. SOLUS, zájmové sdružení právnických osob.** *Registr fyzických osob.* SOLUS, zájmové sdružení právnických osob. [Online] 2018. <https://www.solus.cz/registry-prehled/registr-fyzickych-osob-registr-fo/>.
- 20. Ušetřeno.cz.** *Slovník pojmů - Kontokorentní úvěr.* Ušetřeno.cz. [Online] 2019. <https://www.usetreno.cz/slovník-pojmu/kontokorentni-uver/>.
- 21. Ušetřeno.cz.** *Slovník pojmů - Revolvingový úvěr.* Ušetřeno.cz. [Online] 2019. <https://www.usetreno.cz/slovník-pojmu/revolvingovy-uver/#gref>.

8 Přílohy

Seznam příloh

Příloha A - Podkladová data pro grafy	78
Příloha B – Náhledy do bankovního a nebankovního registru klientských informací	79
Příloha C - Náhledy do centrálního registru exekucí.....	81
Příloha D - Hodnocení kritérií pro výpočet scoringu	82

Příloha A - Podkladová data pro grafy

Údaje k datu	Celkové zadlužení domácností	Zadlužení domácností		Úroková sazba (v %)
		Banky a družstevní záložny	Ostatní finanční instituce	
31.12.2017	284 858,5	230 764,6	54 093,9	8,7
31.12.2016	275 962,2	222 252,2	53 709,9	10,08
31.12.2015	262 927,7	212 737,0	50 190,8	11,69
31.12.2014	263 572,6	195 416,0	68 156,6	14,01
31.12.2013	264 125,8	199 215,1	64 910,7	14,05
31.12.2012	266 063,4	199 591,3	66 472,1	14,59
31.12.2011	267 763,7	199 617,3	68 146,5	13,58
31.12.2010	265 616,6	201 653,0	63 961,3	14,05
31.12.2009	297 315,3	187 187,9	110 127,4	14,29
31.12.2008	307 528,2	170 397,9	137 130,3	13,36

Zdroj: vlastní zpracování dle ČNB

Příloha B – Náhledy do bankovního a nebankovního registru klientských informací

Subjekt/Osoba

Jméno	Petr	FI osobní kód	8704189977
Současné příjmení	Malý	CCB osobní kód	
Rodné příjmení	Malý	Rodné číslo	870418/9977
Pohlaví	Muž	Datum narození	18.04.1987
Typ klienta	FO	Místo narození	Praha
Právní forma		Země narození	Česká republika

Sumarizace existujících operací

Splátkové operace	Počet započítaných operací: 1		
	Měsíční splátky	Zbývající splátky	Dlužné splátky
-			
Dlužník (spoludlužník)	3 647	309 995	0
Ručitel	0	0	0

Nesplátkové operace	Počet započítaných operací: 1		
	Úvěrový rámec	Zbývající částky	Dlužné částky
-			
Dlužník (spoludlužník)	10 000	8 729	0
Ručitel	0	0	0

Kreditní operace	Počet započítaných operací: 0		
	Úvěrový rámec	Zbývající splátky	Dlužné splátky
-			
Dlužník (spoludlužník)	0	0	0
Ručitel	0	0	0

Operace

Počet operací celkem:	Žádaných	Existujících	Odmítnutých	Odvolaných	Ukončených	Ukončených předčasně
Přehled splátkových operací	1	1	0	4	2	2
Přehled nesplátkových operací	0	1	0	0	0	0
Přehled kreditních operací	0	0	0	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování dle CBCB

DETAIL: SPLÁTKOVÉ

Částka celkem		
	Žadatel/Spolužadatel	Ručitel
Celkové měsíční splátky	3 647	0
Celková zbývající částka	309 995	0
Celková nespacená částka	0	0

Seznam kontraktů						
Typ kontraktu	Fáze	Role	Datum zahájení	Datum ukončení	CCB kód	Kód operace
Osobní úvěr	Ukončený předčasně	Žadatel	23.02.2016	15.07.2016	M15897569	IC_987541236
Osobní úvěr	Existující	Žadatel	10.01.2018	-	M36311425	IC_326846975
Osobní úvěr	Ukončený	Spolužadatel	13.10.2015	23.10.2018	M78569752	IC_369712548
HU	Ukončený	Žadatel	07.12.2000	07.12.2015	M26987523	IC_713697541
Spotřebitelský úvěr	Ukončený předčasně	Žadatel	03.03.2013	06.11.2015	M45879685	IC_469785324

Seznam kontraktů						
Typ kontraktu	Fáze	Role	Datum zahájení	Datum ukončení	CCB kód	Kód operace
Osobní úvěr	Existující	Žadatel	10.01.2018	-	M36311425	IC_326846975

Profil splácení

Jméno finanční instituce: **ABC s.r.o.**

Datum poslední aktualizace: **19.2.2019**

Způsob platby: **převodem z běžného účtu**

Celková částka úvěru: **300 000**

Počet splátek: **96**

Periodicita: **měsíční splátky**

Výše měsíční splátky: **3 647**

Zbývající jistina: **267 678**

Počet zbývajících splátek: **86**

Datum poslední platby: **10.1.2019**

Počet nespacených splátek po splatnosti: **0**

Maximální počet nespl. splátek/Počet měsíců: **0/0**

Maximální nespacená částka: **0**

Datum maximální nespacené částky:

Datum poslední delikvence:

Nejhorší status:

Datum nejhoršího statusu:

Měsíc	Status	Počet nespl. splátek	Dny po splatnosti	Nespacená částka po splatnosti	Suma zbývajících splátek
01/2019	-	0	0	0	309 995
12/2018	-	0	0	0	313 642
11/2018	-	0	0	0	317 289
10/2018	-	0	0	0	320 936
09/2018	-	0	0	0	324 583
08/2018	-	0	0	0	328 230
07/2018	-	0	0	0	331 877
06/2018	-	0	0	0	335 524
05/2018	-	0	0	0	339 171
04/2018	-	0	0	0	342 818
03/2018	-	0	0	0	346 465
02/2018	-	0	0	0	350 112
01/2018	-	-	-	-	-

Zdroj: vlastní zpracování dle CBCB

Příloha C - Náhledy do centrálního registru exekucí

[Vyhledávání subjektu](#) | [CEE Vyhledávání^{CZ}](#) | [Konkurzy a restrukturalizace^{SK}](#) | [Vyhledávání vazeb](#) | [Obchodní věstník^{SK}](#) | [Nemovitosti^{SK}](#) | [Nemovitosti^{CZ}](#) | [Zásta](#)

▼ ZÁKLADNÍ VYHLEDÁVÁNÍ **2.**

IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

IČ / DIČ

Obchodní jméno / Jméno a příjmení

Právní forma *

Datum narození / ID

NASTAVENÍ VYHLEDÁVÁNÍ

Slovenská data Česká data

Hledat jen aktuální jména, adresy, vazby

Alternativní vyhledávání

Hledat kdekoli ve jméně

SUBJEKT PODLE VAZBY NA ZADANOU OSOBU

Jméno a příjmení

Datum narození / ID

ADRESA

Ulice

Kraj / Okres / Obec

PSČ

Zdroj: Cribis.cz, 2019

[Vyhledávání subjektu](#) | [CEE Vyhledávání^{CZ}](#) | [Konkurzy a restrukturalizace^{SK}](#) | [Vyhledávání vazeb](#) | [Obchodní věstník](#)

[Exportovat do Wordu](#) | [Exportovat do PDF](#)

Typ subjektu	Fyzická osoba
Jméno	Petr Ruprecht
Datum narození	22.04.1967
Rodné číslo	

Počet nalezených záznamů: 7

Název	Adresa	Datum narození	Kód detailu exekuce	Dokument	IČ
Ruprecht Petr	Karlovice 330, Karlovice, 793 23	22.04.1967	014 EX 2021/11	Nářízení exekuce:26.3.2013	49567870
Ruprecht Petr	Karlovice 330, Karlovice, 793 23	22.04.1967	014 EX 4106/08	Nářízení exekuce:26.3.2013	49567870
PETR RUPRECHT	KARLOVICE 330, KARLOVICE, 79326	22.04.1967	024 EX 3065/09	Nářízení exekuce:26.6.2014	49567870
Ruprecht Petr	, 79326 Karlovice 330	22.04.1967	042 EX 396/07	Nářízení exekuce:9.7.2014	49567870
PETR RUPRECHT	KARLOVICE 330, KARLOVICE, 79326	22.04.1967	045 EX 6323/07	Nářízení exekuce:30.8.2013	
Petr Ruprecht	Karlovice 330, Karlovice, 793 26	22.04.1967	137 EX 20002/09	Nářízení exekuce:18.3.2013	
PETR RUPRECHT	KARLOVICE 330, Karlovice, 793 26	22.04.1967	185 EX 6323/07	Nářízení exekuce:6.6.2014	

Zdroj: Cribis.cz, 2019

Příloha D - Hodnocení kritérií pro výpočet scoringu

Kritérium	Hodnota kritéria	Bodové hodnocení	Váha důležitosti
Věk	18–24 let	5	1
	25–35 let	10	
	36–50 let	30	
	51–60 let	10	
	61 let a více	5	
Rodinný stav	Svobodný/á	20	0,4
	Ženatý/Vdaná	30	
	Rozvedený/á	10	
	Vdovec/Vdova	10	
Počet dětí	0	30	0,6
	1–2	15	
	3 a více	5	
Typ bydlení	Majitel s HU	20	0,8
	Majitel bez HU	30	
	Nájemce	10	
	Bydlení u rodiny	5	
Kategorie zaměstnání	Viz samostatná tabulka DA		1,5
Vzdělání	Základní	5	0,7
	Vyučen/a	10	
	SŠ s maturitou	20	
	Vyšší odborné	25	
	Vysokoškolské	30	
Score v registrech	Chybové kódy viz samostatná tabulka B	0	2
	Do 250	0	
	250–300	5	
	300–400	10	
	400–500	20	
	Nad 500	30	
Místo trvalého pobytu (kraj)	Viz samostatná tabulka DB		0,5

Zdroj: vlastní zpracování

Samostatná tabulka DA (doplnění přílohy D)

Kategorie zaměstnání	Popis kategorie	Body
1 ředitel/vyšší manažer	Vedoucí pracovníci (vrcholoví manažeři, ředitelé, konkurzní správci, starostové)	30
2 duševní pracovník/lékař/architekt	Vysokoškolští učitelé, vědci, lékaři, architekti, právníci, novináři	30
3 nižší vedoucí pracovník	Střední management (supervizoři, manažeři oddělení, provozní, vedoucí prodejen, vedoucí skladníci, správní obchodní sítě, stavbyvedoucí)	25
4 učitel	Učitelé MŠ, ZŠ a SŠ, vychovatelé, pedagogičtí asistenti, školitelé, faráři	15
5 policista/voják/hasič	Osoby ve služebním poměru + městští strážníci, podnikoví hasiči a bezpečnostní specialisté	25
6 technik/laborant	Techničtí specialisté (laboranti, IT specialisté, železniční dispečeri, obsluha elektráren...)	25
7 úředník/administrativní pracovník	Úředníci, referenti, účetní, exekutoři, komandující u ČD, sekretářky, operátoři v call-centrech, soudní zapisovatelé...	20
8 zdravotní sestra/ošetřovatel	Zdravotní sestry, ošetřovatelé, rehabilitační poradci, pěstouni	15
9 svobodné povolání	Povolání svobodného charakteru (umělci, hudebníci, malíři, spisovatelé, herci, sportovci, trenéři, autoři křížovek...)	15
10 obchodní zástupce	Obchodní zástupci, zprostředkovatelé služeb, makléři, pojišťovací zástupci...	20
11 prodavač/číšník/služby	Pokladní, prodavači, prodejní asistenti, obsluha čerpaní stanice, krupiéři, číšníci, recepční, turističtí průvodci...	10
12 zemědělec/lesník/rybář	Všichni pracovníci v agrárním sektoru	10
13 dělník v průmyslu	Horníci, tuneláři, slévači, svářeči, soustružníci, jeřábníci, montážní dělníci, operátoři v průmyslové výrobě, obsluha obráběcích strojů...	10
14 řemeslník/údržbář	Individuální kvalifikovaná manuální práce (zedníci, kameníci, instalatéři, elektrikáři, tesaři, zahradníci, kuchaři, pekaři, cukráři, kadeřnictví, švadleny, krejčí, knihaři, školníci, správci tělocvičen, domovníci...)	10
15 řidič/pracovník v dopravě	Řidiči, strojvedoucí, výpravčí, vlakvedoucí, námořník	10
16 nekvalifikovaný pracovník	Nekvalifikovaná pracovní síla (nekvalifikovaní dělníci, posunovači, kopáči, popeláři, skladníci, manipulanti, řidiči vysokozdvížných vozíků, uklízečky, sanitáři, kurýři, roznáška letáků, ostraha, hlídači, vrátní...)	5
17 důchodce	Každá fyzická osoba pobírající starobní nebo invalidní důchod	5

Zdroj: vlastní zpracování

Samostatná tabulka k DB (doplnění přílohy D)

Kraj	Body
Hlavní město Praha	5
Středočeský kraj	15
Karlovarský kraj	10
Plzeňský kraj	15
Ústecký kraj	5
Liberecký kraj	10
Jihočeský kraj	15
Královehradecký kraj	15
Pardubický kraj	25
Kraj Vysočina	25
Jihomoravský kraj	15
Olomoucký kraj	15
Moravskoslezský kraj	5
Zlínský kraj	10

Zdroj: vlastní zpracování

Bodové hodnocení bylo odvozováno dle počtu obyvatel takzvaných sociálně vyloučených lokalit na základě interaktivní mapy z (Evropský sociální fond ČR, 2019).